

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqarib boshlagan

e-mail: info@uzas.uz

2015-yil 25-sentabr №39 (4334)

БЕТАКРОРИМСАН, ЯГОНАСАН, ОНА ВАТАНИМ — ЎЗБЕКИСТОНИМ!

БИЛИМ БОҒИГА БОҒБОНСИЗ, МУАЛЛИМЛАР

Дунёда иморат кўп, бино ва иншоотлар, қасру саройлар сон-саноксиз ва турфа. Одамзод Ер юзидан пайдо бўлгандан бундан иморат куради, девор тиклайди, айвон кўтаради. Инсон бино этган, одамзод кўли билан бундан иморат куради, девор тиклайди, айвон кўтаради. Инсон бино этган, одамзод кўли билан бундан иморат куради, девор тиклайди, айвон кўтаради. Инсон бино этган, одамзод кўли билан бундан иморат куради, девор тиклайди, айвон кўтаради.

Хаёт нафаси

Бугунги кунда ватанларидидаги уруш ва низолар, вайронгарчилик ва нотинчликлардан зада бўлиб, бола-бақраси билан бош олиб чиқиб кетган, Оврупо давлатлари сарҳадларида бесаранжом, хору саргардон бўлиб, тинч ҳаёт излаб юрган минг-минглаб беҳонумонлардан бири, бировини қўлтиқлаб, бировини етаклаб олган қизалоқ билан болачасини кўрсатиб "Булар мактабга бориши керак, булар ўқиши, одамга ўхшаб яшайи керак ахир!" дея йиллардан, дунёнинг бу тахликали ва аламли манзарасидан одамнинг қалби ларзага келмасидан илоҳи йўқ.

Одамзод ўз қасри бунёдиди вайрон этмоққа киришдими, демек ҳар лаҳза, ҳар кун оғоҳ ва ҳушёр яшамасан, ҳаёт ва тинчлик деган азиз неъматларни кўз қорачиқдек асраб-авайламоғи одам болаларининг нафас олиб, нафас чиқариши янглиғ ҳаётини ва кундалик вази-

фасига айланмоғи шарт ва зарур.

Эзгулик йўлида, эзгу мақсадда тикланган ҳар қандай иморатда инсоннинг эзгу орзу-ниятлари ўз мужассамини топган бўлади.

Мухтарам Президентимиз "Юсак маънавият — энгилмас куч" китобининг "Инсон қалбига йўл" фаслида алоҳида меҳр ва эҳтиром билан оламдаги энг табарруқ иморат ҳақида сўз юритиб "Агарки дунё иморатлари ичида энг улуғи мактаб бўлса, касбларнинг ичида энг шарафлиси ўқитувчилик ва мураббийликдир, десак, ўйлайманки, аини ҳақиқатини айтган бўламиз" дер экан, Ватанимиз ва халқимизнинг аини мақсад ва муддаоси, бизнинг йўлимиз тинчлик ва маърифат, эзгулик ва одабийлик йўли эканини ҳам айнан назарда тутгани бежиз эмас.

Бизнинг Ватанимиз яхлит ва тиссолан олганда — катта мактаб, тинчлик ва эзгулик мактаби. Биз Истиқлолимизнинг 24 йили давомида шу улуг ва мўътабар саждагоҳимизни янада обод ва кўркамлаштиришга, уни бедахл ва безарар камол топтириб, эъзозлаб-авайлашга мушарраф бўлдик.

Фарзандларимиз — шу бетакрор бўстоннинг гулу гўнчалари.

Устоз, муаллимларимиз шу тоза ва покиза чечакларимизнинг нигоҳон ва чароғонларидирлар.

Билим боғига боғбонсиз, муаллимлар,
Шараф тоғига нарвонсиз, муаллимлар,
Буёқ устоз — Ватандир, ота юрт асли,
Она юрт, Ўзбекистонсиз, муаллимлар.

Тахририят

Сарвар МАМБЕТОВ олган сурат

ЧЕШОЗ МЕҲРИ

Мухтарам мураббий — меҳр куёши,
Серқуёш, гулистон Ўзбекистонда.
Милён болаларнинг дўсти, сирдоши,
Устозлари эрур қутлуг маконда.

Дейдилар, фидоси бўлосин устоз,
Ҳаёт мактабидида мактаб ҳаётин.
Бир чимдим оташдай меҳрин солса соз,
Болалар қалбига битиб баётин.

Турфа техникалар, ажиб моддалар,
Тенгсиз формулалар, сурат ва тасвир...
Балки барчасини бола ёд этар,
Деворга ҳам осгил расмин, барибир.

Агар дўст бўлмасанг бола қалбига,
Бир сирдай айтмасанг сабоқларинини,
Нур сочмасанг фикр пучмоқларига
Яқин этолмасанг йироқларинини.

Энди ақллари ишлатмоқ керак,
Қуш каби учиртил қўққа фикрини!
Куёш бўлсин десанг шу мурғак юрак,
Ошкор этай сенга азалий сирини:

Шогирдларнинг ўзи қилсин тафаккур,
Хоҳласа билимин солосин қуйга.
Аслида меҳр ва моҳият эрур —
Мангу педагогик технология!

Хумоюн АКБАР

3

Халқимизнинг сеvimли адиби, XX аср ўзбек маданияти ва адабиёти ривожига улкан ҳисса қўшган атоқли адиб, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳор ижодий мероси ҳамisha ардоқлидир. Ёзувчи асарлари ҳаётлик чоғида ва кейинчалик ҳам бир неча марта нашр қилинган. Яқинда Абдулла Қаҳҳор уй-музейи ходимлари томонидан адибнинг "Танланган асарлар. 1-жилд"и ("Янги аср авлоди" нашриёти, 2015) тайёрланиб, чоп этилди.

ОТАМ ЭККАН ГУЖУМЛАР

Чексиз-чегарасиз, сарҳадлари соғинч тўрлари билан ўралган мовий мамлакат. Беҳудуд илтиҳоларинг поёнсиз кенгликларидан нурдай сингиб кетади. Ёдинг кутбларини ёритиб тургувчи азиятларинг, бу гўшада истиқомат қилишди. Сен уларнинг нурафшон сиймосини ҳамisha ҳис қилиб турасан. Ёлаганинда, руҳинг осмони зулматдан чиққан кундуздай порлаб кетади.

Отам Матвафоев Худойберганнинг хотирамдаги ҳеч қачон сўймас ёди, мени ана шундай нурлантириб, қувватлантириб туради.

Қирқ йилдан ошқ маърифат ўчоғида қайнадим. Урганч туманидаги мактабда ёш авлодга бошланғич таълимдан сабоқ бердим. Хали дунёни англаб улгурмаган мусаффо қалбларга илм уммонининг илк қирғоқлари расмини чиздим. Ҳаётимнинг мазмунини, жамият, халқ тақдири билан ҳамнафаслик-

да деб билдим. Умримнинг барча нуқталарида бизга шундай таълим-тарбия берган отам сиймоси, ҳамisha мени қўллаб-қувватлаб мадад бериб туради. Падари бузрукворим 1941-45 йиллар Иккинчи жаҳон урушининг қайтган ватандошлари, яқинлари ғаму шодлиги билан яшади. Туманимиздаги Юқорибоғ қишлоғида минг тупдан ортиқ жийда, гуҷум туп ниҳолларини ўтказиб катта боғ яратди.

Бу боғ бугун янада яшнаб, гуркираб ёш авлодга, дорилмомон кунларга етолмаганлар армонларини, қийинчилик билан ўтган кунлар ҳикоясини сўйлаётгандек шовуллаб турибди. Ватанимизнинг чекка худудларида ниҳол ўтказиб, боғ яратиш тобора анъанага айланиб бормоқда. Урганч шаҳримиз ҳам йилдан йилга тобора чирой очиб кўркамлашмоқда. Яқинда отам эккан турли хил дарахтлардан мингдан ошқ ёш

ниҳолларни боғимиздан кўчириб хиёбонлар ва йўл четларига экиш учун олиб кетишди. Қанчалар ҳаяжонланганимни, шу кунларга етказганига шукроналар келтирганимни билсангиз эди.

"Отажон, руҳи покнингиз гувоҳ, кўрдингизми, сиз эккан яхшилик, эзгулик уруғлари янада кўпайиб, униб-ўсмоқда. Хали бу дарахтлар минг йиллардан кейин ҳам завоқ топмагил".

Биз эккан биттагина ниҳол ҳам инсониятга эзгулик фанидан сабоқ бераверади. Жорий йилнинг "Кексаларни эъзозлаш йили" деб аталди, шунинг баробарида қанчадан-қанча савобли, ҳикматли ишлар қилинаётгани ва давом этаётгани ҳар бир инсонни қувонтирмай илоҳи йўқ. Бугун ёшим етмишнинг қоралаб бораркан, элдошларимга қараб, шу кунларга етказганига Яратганга шукроналар айтишлар, дейман. Ахир отам қаби бу ёруғ кунларга етолмаганлар қанча.

Ёқутжон ХУДОЙБЕРГАНОВ,
Урганч тумани, Юқорибоғ қишлоғи,
нафақадаги ўқитувчи

ОҚТОВ ЭТАКЛАРИДА

Оқтов этагидаги қишлоқларнинг бирига тўйга борганимизда юз ёшли онахонимиз бор, деб айтиб қолишди. Чор-атрофдаги чавандозлару полвонларнинг ҳам, энди ҳаёт йўлига қадам қўяётган ёшларнинг ҳам катта Энаси шу киши экан!

Ёзувчилар уюшмаси йўлланмаси билан

Тоғлиқлар са-ал иримчи бўлишди! Тўй бошланиши аввалида қудалару келин-куёвлар табарруқ бу инсонни зиёрат қилиб, фотиҳасини олгач, тўй бошланаркан.

Қандай ажойиб! Каттага ҳам кичикка ҳам ибрат бу. Эшитиб, юрак-юрагимиз ўртаниб кетди.

Тўйнинг базми бир бўлак, Онахоннинг таърифи бир бўлак бўлаверди. — Икки асрни кўрган бу Онахонни зиёрат қилиб, кейин шахарга қайтамиз!

Шеригимнинг шахди ҳам, аҳди ҳам қатъий эди.

Шерикнинг ҳукми ҳукм! (Чунки,

машинаси бор-да! Биз-йўловчи бўлсак...)

Машинамиз қирма-қир ўрмалаб кетди. Гоҳ пастга, гоҳ тиккага, охири тоғ томонга бурилдик. Икки қирнинг орасидаги қишлоққа тушиб, бўлоқларни ияртиб чоғлан сой бўйлаб кетавердик.

Йўл тугади. Соё иккига тенг ажратган қишлоқнинг тошлоқзориди машинага йўл топмай қолдик.

Сойда туриб икки томонга анграямиз.

Икки томондаям деворлари бўрланган уйларнинг айвонлари, деразалари ярқирайди.

Давоми иккинчи саҳифада.

Андижоннинг хушманзара қишлоқларидан бири Гуркировда муқаддас ҳаж амалларини ўтаб келганлар кўп, лекин Ҳожи бобо деганда ҳамманинг кўз олдига дастлаб Ҳурибой ака келади. Тўй-ҳашам, маърака-маросимларда ўрта ёшлилару мўйсафидлар "Ҳожи бобо келиб қолса..." деб уй тўридан жой сақлаб турадилар. Нуруний отахон дилкашлиги билан давраларга ўзгача фойд, улўворлик олиб киради.

ҲАЁТ ВА ҲИКМАТ

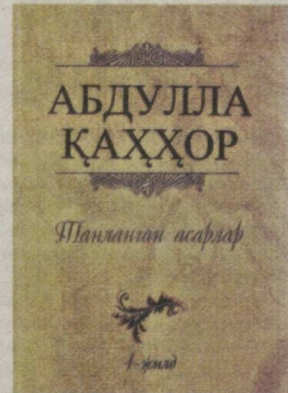
Тўқсонга яқинлашадиган мўйсафиднинг хиёл эгилиб, дадил юришга бир оз қийналаётгани сезилса-да, истарали чехраси, кўксига тушган тилларанг соқоли уни ба-савлат қилиб кўрсатади. Лекин Ҳожи бобого салобат бағишловчи ҳолатлар фақат ташқи кўриниш, қад-қоматгина эмас, балки бир оз чўккан, аммо нурли кўзларидан таралаётган илму ҳикмат, донишмандлик аломатлари ҳамдир. Ҳурибой Юсуфали ўғли уч ўғлоннинг кенжаси, бир сингилнинг акаси эди. Падари бузрукворни дурадгорлик билан рўзгор тебратарди. Қийғирнинг ишқибози эди. Гуркировдаги Қорадарё соҳиллари у даврларда катта тўқай бўлиб, ҳар турли ёввойи ҳайвонлар ҳамда пар-

рандалар: бўри, тўнғиз, лочин, қирғийларга макон эди. Юсуфали ака қирғийни тутиб келаркан-да, бир неча кун оч қолдириб қўлга, овға ўрга-тар, кейин у билан бедана, қалқик ва бошқа қушларни овлар экан.

Ҳурибой қишлоқдаги етти йиллик мактабнинг тўртинчи синфини битирган йили жаҳон уруши бошланиб қолди, бирдан вазият ўзгариб, ҳамма нараса остин-устун бўлиб кетди. Қийинчилик, қаттиқчилик авж олди. Катталар фронтга кетиб, оғирлиқлар ёшлар, ўсмирлар зиммасига тушди. Ҳурибой ҳам дуркунгина эди. Кетмонни елкаси-га ташлаб далага чиқдию шу бўйи дала ишларига шўнғиб кетди.

Давоми иккинчи саҳифада.

ҚИССАЛАРНИНГ ЯНГИ НАШРИ

Янги жилдликнинг олдинги нашрлардан фарқи шундаки, унга ёзувчи қиссаларининг илмий-танқидий матни ва матноисти изоҳлари киритилган. Абдулла Қаҳҳор уй-музейи ходимлари муаллифнинг уч жилд-ли сайланма асарлар тўпламини нашрга тайёрлашни режалаштирганда 1-жилдга қиссалар, 2-жилдга "Сароб" романи, 3-жилдга ҳикояларни жамлашни кўзда тутишган.

"Танланган асарлар"нинг 1-жилдидан ўрин олган қиссаларнинг илмий-танқидий матнини, изоҳларни манбашунос, филология фанлари номзоди Отабек Жўрабоев тайёрлаган. Бу жилдга Абдулла Қаҳҳорнинг "Қотилнинг туғилиши", "Зилзила", "Ўтмишдан эртақлар", "Муҳаббат" қиссалари киритилган. Одатда, илмий-танқидий матн илк қўлёзма билан қиёсан тайёрланади.

Давоми тўртинчи саҳифада.

ОҚТОВ ЭТАКЛАРИДА

Бошланиши биринчи саҳифада.

Дамба-дам эшик-деразалар очилиб ёпилаётди. Ҳамма дераза-эшиклар куёшга қараб қурилган. Ҳаммасидан телевизорнинг овози варанглаб чиқаётди. Гоҳо, қўшиқлар оҳанги атрофни босиб кетади.

Қийқариб, бир-бирини қувалаб юрган гўдаклар ўйин билан овора! Катталар билан сира ишлари йўқ, Катталар эса ўнгу чап томонга бир-лири пийда, қайси бири отда шошилиб кетишаётди.

Отлиқларнинг биридан Онахоннинг зиёрати учун йўл сўрадик.

Чавандоз йигит имлаб кўрсатган тепаликдаги — каттаю кичик кириб қайётган, дараклар билан ўралган ҳовлига кириб боравердик. Чинни пиёладай ҳовлининг тевараги уй, тевараги меҳмонхона экан. Онахон тўрдаги, кенг айвонда икки гўдакни қучиб эркалаганича лутф этаётди...

— Айланайлар, бундай замона би-ир келди-да! Ўргилай, замонамдан. Ҳар куни байрам, ҳар куни сайил. Кунларнинг гўзаллини кўраёلمиз, айланайлар, гўзал бу кунларнинг садағаси кетсанг арзийди-ёв... Каранг, юз ёшдан ошибсиз, дея ҳурматлаб

ҳамма мени зиёрат қилапти. Ҳамманлар менинг ёшимга етиглади! Эй-й, мендан ҳам ўзинглар! Кам бўлманглар, илоё, кам бўлманглар, чироқларим... Эгамнинг ўзи ҳаммангни зиёда қилсин, айланайлар! Ҳа, ҳамманг элнинг кўрки бўлинглар, болаларим. Ҳамманг юрт қорига яранглар, юртинг юқини кўтаринглар, ўргилайлар...

Келаётганлар қатори, навбат билан онахонни зиёрат этдик. Биримизни таниди, биримизни танимади. "Кимсан", дея сўрамасдан бизниям, болачакамизниям қўшиб, бараварига дуо қилди. Ўзимиз ҳам кўнгилдан яирадик. Зиёратга келганимизга яна бир қувондик. Юзу кўзидан нур таралиб турган онахондан "тетикмисиз, бардаммисиз, юринг, шаҳарга олиб кетайлик, би-ир айлантириб келайлик", дея манзират билан сўраб турибмиз.

— Ие, шаҳарингда нима бор, болам-ов! Жоним болам, ҳар куни Оқтовимга тикилиб қарасам, шамолдан мадор олиб турмасам — менинг кўнглим таскин топмайди. Энди, бу қишлоқда яшашга нима етсин! Шаҳарнинг ўзи менинг Оқтовимга кўнди, жоним. Қара, келган йўлингга би-ир, қара! Қўчаларга ҳавасинг келади, невараларим минган мошинлар худди сойнинг қайроқ тошларидек товланади, ўргилай. Ана шунисига шукр, болам... Мен энди нима-ям қилардим? Кеча-ю кундуз ҳаммангни дуо қиламан. Илоё, Ўзбекистонимизга кўш тегмасин, тинчлигини берганига Яратганининг ўзига шукр, айланайлар! Юрт эгасининг ўзи бизни сўраб турганига мингдан минг қувонаман, денг! Кексаларни иззатлаганинг, қариясини сийлаганининг ошғири очиб бўлади, қароғим...

Онахон кенжа невараси — Хуриш-дон узатган чойдан хўплар экан қўли билан атрофга имом қилиб қўйди.

— Кўринглар, айланайлар! Йилдан-йил юртимиз обод бўлаётди. Каранг, бурноғи йилда етти пуш-

тим ўтган қишлоғимда невараче-вараларим учун яп-янги мактаб қурилди. Бори-иб, айлани-иб, роса томоша қилдим... Бирам ҳашаматли, чиройли экан. Бир қувондим, бирам қувондим! Кўнглим янада ўсиб, Оқтовдан ҳам юксалди-ёв! Янги мактаб биносининг ташқариси-ю ичкараси ойнадай! Эшигидан қираётди, тавоф қилдим. Яқрайди-ди-я, айланайлар, худди ойнадай ялтирайди! Қурганларни ҳам дуо қилдим — барака топишсин! Қурилиши буюрганларни ҳам дуо қилдим. Ҳа, опамнинг ўғли айтдики, вилоят ҳокимининг ўзи қурилишнинг бошида турган эмиш. Барака топсин! Ичкарига кирсам — бари ўзимнинг зурёдларим: бирлари ўқитаётди, қолганлари ўқёттир...

Ўқитаётганларни ҳам, ўқийётганларни ҳам дуо қилиб қайтдим. Хўп суюндим, кўп суюндим, айланайларим! Ўзим тенгилар бола пайтимиз мактаб қўрмадик, ўргилайлар. У замонлар биздай етимларни ўқитишмас эди. Нукул, пахтага ишлатишарди. Ўқисин, ҳаммаси ўқисин! Менинг авлодимдан яна кўплаб олимлар чиқсин! Шундай ёруғ кунларга бош бўлгани учун Президентимизга раҳмат, илоё омон бўлсинлар, сенлар ҳам омон бўлинглар, айланайлар!...

Юзу кўзидан нур ёғиб, кеча-ю кундуз дуодан чарчамай, Хатирчининг олис Оқтепа маҳалласидан истиқомат қилаётган юз ёшдан ошган Адолат Боймуродовнинг шукронасини қозоғга битсангиз қалий китоб бўлгучи. Бир умр шу гўшани муқаддас билган бу Онахоннинг фарзандлари бугун элни обод қилаётди. Катта фарзанди Тошнинг ака чорвачилик хўжалиги раҳбари. Асли касби муҳандис. Кўп йиллар турли идораларда раҳбарлик лавозимларида ишлаган. Ўртача кизи Назира ва куёви Муҳиддинларнинг ҳам қирқ-элликдан зиёд набиралари воёга етиб, юрт қорига бел боғлаётди. Мактабу коллежларда таҳсил олаётган чевараларини санаш осонмас! Дорилмон кунлар шукронаси билан яшаётган Адолат момони ҳар эрта тонгдан қишлоқнинг катта-кичиклари зиёратга келаваради. Момо уларни хушайфияда қаршилар экан, невараче-вараларини тергайди:

— Ҳай айланайларим, мактабларингга кечикманглар.

Кейинги ўн-ўн беш йил ичида Хатирчи таниб бўлмас даражада гўзаллашиб кетди. Оқтепадаги каби ҳашаматли мактаблару коллежлар кўплаб қишлоқларда қурилди.

Қизилтепадан ҳам ҳар йили элнинг ободлигини кўз-кўз қилувчи кўплаб иншоотлар қурилаётди. Қараб кўзингиз тўймайди: икки, уч қаватлилари ҳам бор! Ҳар йили ғалладан ҳам, пахтадан ҳам мўл-мўл ҳосил олаётган, серҳосил боғу роғлар яратаётган, кичик қорхоналар қураётган туман тадбиркорлари қинда эски, ташландиқ ўрнида янги замонавий ўйингоҳ барпо этишга муваффақ бўлдилар. Ҳаммасига беш миллиард сўмга яқин маблағ сарфланибди. Қурилиш бошида турганлардан бири Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор, оқила маслаҳатгўй инсон Мавжуда Шарипова гурурланиб сўзлайди:

— Президентимизнинг ёшлар спортига алоҳида эътибор бераётганлари келажакимизнинг янада довлари бўлишига хизмат қилажак. Мамлакатимиздан янада кўпроқ спортчилар чиқса юртимизнинг шону шухрати ҳам ошиб бораверади! Ана шундай ишонч бўлсин экан юрагингда!

Юрагида гурури ва ори ўзиб турган юртдошларимиз вилоятимизнинг ҳар бир гўшасида учрайди.

— Бетакорор юртимизнинг ҳар бир тонги нурафшон, эртаси янада ойдин, — дейди Қонимех туманида яшаб, ижод этаётган ижодкор Менглибой Муродов гурур билан.

Адибнинг хонадонидан одам аримайди. Меҳмонни хуш кўрувчи Менглибой Муродов гурур билан.

либой акани йўқлаб бу гал олис Қизилқумнинг Янгиказган овулидан келишибди. Бешбармоқ тортилуғча анча суҳбатлашиб, танишиб олди. Адибнинг янги асари босмадан чиқибди. Галма-галига "қуттиқ бўсин!" лашдик...

Айниқса, овулдошларининг севинчига гап йўқ эди. Ахир, Менглибой ака уларнинг авлодидан-да! Авлодидан ёзувчи чиқса ким мактанмайди?

Гап орасида меҳмон бизниям бармоғи билан нуқиб:

— Булар ҳам менинг иниларим, мановси ўлан ёзди, — деб қўйди. Меҳмонлар энди қўланиб кетишди. Аввал менга ўлан ўқитишди.

— Янгиказганимиз бугун шаҳар тусини олди, ўқноқлар, энди биз томонга ҳам ўтасинлар, — деб туриб олишди.

Меҳмоннинг амри-вожи! Йўлга тушдик...

Чўлнинг қиёфаси ўзгача. Онда-сонда учраётган туялар эринибгина биз томонга қараб қолмоқда. Йўлнинг икки томонидаги кум барханлари олисдан қўл ушлашиб келаётган қарвонларни эслатади.

Машина текис асфалтдан худди денгизга тушган кемадек сузиб бораётди. Янгиказганга йўл тортаётган йўлбошловчимиз — Сора Балимбетованинг касби шифокор. Опа анчадан бери овулдаги қишлоқ врачлик

пункти мудираси экан. Кўп йилдан бери Янгиказганга меҳнати сингган. Ўзининг айтишича овулдаги ҳар бир хонадонни беш панжасидек билади! Ўн сўраб, бир ёзиб олаямиз.

Уч соатлар йўл юриб, манзилга ҳам етиб келдик.

Янгиказган овули — кичик шаҳарча экан! Икки қаторда тизилишган чўл дараклари орасидан ҳашаматли ховлилар бир-бирининг елкасига қўл узатишган баҳодирлардек савлат тўкиб турибди. Дарвозалардан тоқларнинг яшил баргли новдалари кўчага қўл узатаётди.

Бош кўча тўғри мактабга етаклайди. Замонавий бу мактабнинг синф хоналари компютерлашган. Мактаб директори Ибобул Наризовани вилоятимизда ҳамма танийди. Талабчан раҳбар, ўқувчиларга меҳрибон бу мураббийни овулдошлари ўтган сайловда вилоят кенгашига депутат этиб сайлашган. Ўзининг ишончини оқлаётган бугун янги ўқувчида ташвишлари билан қўланиб юрибди.

— Шаҳардан ўланларин келибди, — деган овоза билан овулдошлар биринкетин йиғила бошлашди. Дўмбирасини чертиб, ўланини бошлаган ёш йигитнинг исмини Анас деб таништиришди. Навбат бизга келди...

Шу тариқа гоҳ ўзбекча, гоҳ қоракалпоқча ўллар мушоираси авжига чиқаверди. Давра кенгайиб борди. Энди Анас кўк қўйлақли қизни чорлаб, айтишларини бошлаб юборди. Айтишув кечкурун бошланса тонгга қадар чўзилди!...

— Би-ир замоналар чўпон-чўликлар манзили бўлган Янгиказган Истиклолимиз туфайли бугун дунёга бергисиз гўзал маскан бўлди, — дейди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган чорвадор Мирзабой Риббеков. Овулимиз ёшлари ўқишиб, касб-хунар эгаллашди бахтини топаётларин. Муस्ताқиллик бизнинг юртимизга мангу бахт-содат оти этди, бовирларим!

Дарҳақиқат рост. Мустақилликнинг дастлабки давларидаёқ овулга газ келтирилган экан. Бугун эса "Сарибел" ширкат хўжалигининг ўзида бир неча кичик қорхоналар фаолият кўрсатаётди. Қўй терисидан чарм қамзулар, пойфазалар шу ернинг ўзида чиқаётди. Жунни қайта ишлаш эвазига ўн хилдан зиёд маҳсулотлар тайёрланиб, ички бозорга чиқарилмоқда.

Қайтаётганимизда қишлоқ шифохонасига атайлаб бурилдик. Ибобул опамиз билан "хайр-хўш"лашиш ниятимиз эди. Маскур шифо масканида ўнга яқин малакали тиббиёт ходими эл соғлигини асраш йўлида хизмат қилаётди. Энг замонавий хорижий тиббий ускуналар келтирилган.

Бизни йўлга қузатаётганлар орасида Ибобул яна дилдан тақорлади:

— Бетакорор юртимиз тинч бўлсин! Халқимиз соғ-саломат бўлсин! Соғлиқ бўлса — ҳаммаси яхши бўлади!

Биз ҳам опанинг дилидагини тақорлаб қайтаётимиз:

Соғлиқ бўлса — ҳаммаси яхши бўлади!...

Бахриддин САДРИДДИНОВ,
Ёзувчилар уюшмаси Навоий
вилояти бўлими раҳбари

Бошланиши биринчи саҳифада.

— Ўқитувчиларимиз ўқи деб кўп даъват қилишган, уйларимизга, ҳатто орқамиздан далагача келишарди. Лекин шароит жудаям огир эди, — дейди Ҳожи бобо ўша кунларни бир-бир кўз олдида келтирганча. — Ҳақатчилик. Кийим-бош юпун, оддий қалиш ҳам борда бор, йўқда йўқ. Эрта баҳорда ҳам ўғил болалару қизлар ялангоҳ мактабга бориб, остонада оёғининг лойларини наридан-бери артиб синфга киришарди. Ҳозирги авлод жуда омадли. Ҳамма шароит мўҳайё, бу тоза кийимлар, ранг-баранг пойфазаларни кийиб қаранг. Фақат яхши ўқиш керак ҳолос.

Президентимиз каттаю кичикка икки гапнинг бирида яхши яшанглар дейди. Яхши яшаш учун яхши одам бўлиш, яхши меҳнат қилиш ҳам керак. Дини исломга, ҳаж зиёратларига яратилган имкониятларни, қулайликларни айтинг. "Кексаларни эъзозлаш йили" деб, бизга ўхшаганларга кўрсатилаётган меҳрибончиликларни айтинг. Тушга ҳам кирмаган даврлар келди. Фақат шукр қилиш керак.

Уруш даҳшатлари юрагида ўчмас из қолдирган, йўқчиликларга, не-не фожия-

Шукрона

қонлик қилган пайтлари бўлган, айниқса, бир галгиси сира ёдидан чиқмайди.

Гуркиров қишлоғи худудидаги ерларга ҳар хил феъл-атворли кишилар раислик қилган — уларнинг яхшилари кўп, аммо баджаҳл, халқни зир титратадиганлари ҳам бор эди. Айниқса, Бозорбоев дегани кўп зулм ўтказган. Иккинчи жаҳон уруши пайтлари эди. Эркалар фронтда, далада ишлайдиганлар асосан кексалар, қиз-аёллар, ўсмир болалар эди. Бозорбоев барваста, аммо сўхтаси совуқ, оғзи шалоқ, қўли, оёғи югурик, қисқаси, зуғум, дағдага билан иш юритарди. Юз-кўзидан доим заҳар ёғилиб турарди. Ҳаммани

ҲАЁТ ВА ҲИКМАТ

аларга гувоҳ бўлган, мустабидлар замонини кўрган, кўкси истиқлол ҳавосидан тўйиб-тўйиб нафас олаётган одамнинг ўқинчлари, суюнчлари бу.

Избоскан қишлоқ кенгаши худудидаги қишлоқларда хунарманд кам, айниқса, темирчилик билан шуғулланадиган кимса деярли йўқ эди. Ҳолбуки, бу соҳа асосий иш қуроли кетмону белкурра, ўроғу чопки, тешаю болтадан иборат аҳоли учун сув ва ҳаводай зарур эди. Андижондан — вилоят марказидан ялиниб-ёлвориб кўчириб келинган темирчи Аҳмад хўжа акага Тошкечикдан ўстахона ҳозирлаб бериладди.

1947 йили ўша устанинг таклифи ва илтимоси билан Гуркировдаги раис Отахон ака ўн тўққиз яшар чапдаст йигит Хурибойни Аҳмад хўжага шогирд қилиб тайинлайди. Шу-шу Довуд алай-хиссаломдан мерос темирчилик Хурибойнинг ҳақиқий касбига айланади. Аҳмад хўжа ака ўз шаҳрига қайтиб кетган, барча юмуш навқирон темирчининг ўзига қолди. Кейинчалик Гуркировда темирчилик ўстахонаси қурилган, Хурибой ака меҳнат фаолиятини шу ерда давом эттирди. Узоқ йиллар давомда Чувам, Юқори Чувам, Тошкечик, Гуркиров, Бойкечик, Тўрабод ахлининг темирчиғи иши тушмагани бўлмаса керак, шу боисдан ҳам ўша қишлоқликларнинг ақсарияти ҳали-ҳамон Хурибой хўжи бобони яхши билади, ҳурмати-ни жойига қўяди.

Ҳозир ҳам (эндиликда дастгоҳ ҳовлига кўчирилган) кўни-кўшидан пичоқ ё ўроқ олиб чиқишса, Ҳожи бува набираларини ишга солиб, ўзи ҳам уларнинг ёнига қиради.

— Кўни-кўшига нафим тегяптими, демас юртга нафим тегяпти. Шунга хурсандман, шунга шукр келтирман, — дейди саксон етти ёшли чархчи бобо.

Ота касбини Аъзамжон ва унинг фарзанди давом эттиришяпти. Кенжа ўғил Шарифжоннинг ҳам анча қўли келиб қолган.

Хуллас, Ҳожи бобонинг бу ёдидан кўнгли хотирхам. Шунча йил эл-улусга қўлдан келганича хизмат қилди. Энди давраларнинг тўрида ўтирса ярашади. Дугойлик қилса ярашади. Унинг суҳбат-

"сен"лар, аёлларни, қарияларни ҳақоратлашдан, уриб-тепишдан ҳам тоймасди. Ўспирин йигитлар Бозорбоевнинг оналари ё оталарига қилган дўқ, ҳақоратларини эшитиб ёғинишар, лекин кучлари етмаслигини ўйлаб, аламини ичига ютишарди. Ўша жоҳил раис бир куни Хурибойнинг кўз олдида унинг отаси Юсуфали акани соқолидан тортиб суриб юборган. Ҳамиятли ўғил бу изтиробли ҳодисани ҳеч унутолмас, эсласа, ўзини кўярга ҳоқ тополмай қоларди. Бозорбоев кўшни қишлоқлик эди, амалдан бўшагандан анча кейин, бир куни Гуркировдаги Абдурахмон ака деган одамнинг тўйига дуторчи машшоқ билан келиб қолди. Ўша-ўша гўдакдан, ўша-ўша хўрпайган, беписанд эди. Хурибой ака уни кўрдию, отасининг соқолини тутамлаб, гадаблаб тургани кўз олдига келиб, тинчлини йўқотди. Чўнтагидан пул чиқариб сўри ёнига борди-да, дутор чертиб қўшиқ айтаётган ашулчиға пулни кистирдию, хонанданинг қарама-қарши томонида зулумларининг чаласи қолгандай, одамларга бургут қараш қилиб ўтирган Бозорбоевнинг чаккасига мушт туширди.

Хурибой аканинг ўшанда роса кучга тўлган пайти, қолаверса, қўллари сандону босқонларда хўп пишган эди. Собик раис гангил қолди. Қўзларидан ўқунлар сачраб кетган бўлса ҳам ажаб эмас. Шу атрофда турганлар Хурибой акани ташқарига олиб чиқиб кетишди. У росмана хумордан қичмоқди. Лекин ҳамияти сал бўлса ҳам қонган, у ўзига ўхшаган кўплаб гуркировликларнинг бир мушт аламини олган эди. Бу воқеани ҳали-ҳозир ҳам гапириб юришади. Хурибой ака баззан ўша ишдан ҳикоят ҳам бўлади, илм билан мушт бир-бирига зид тушунчалар-ку ахир. Лекин гурур деган нарсаси ҳам бор-да. Нобакор мансабдор беғунҳо, бир коса атала учун эмас, фронтдагиларни деб, юртни деб саҳардан қаро шомгача меҳнатдан боши чикмайдиган, раҳбар нима иш буюрса, бўйин товлamay бажарадиган, боз устига ҳали у, ҳали бу жигаргўшасидан қора хат олиб, юраги зардобга тўлиб юрган ғамзада ота-оналарни, опанингиларни уриб, ҳақоратлаб-топтаб кетаверсаю, бирон кас унга "Оллоҳ азизу мукаррам қилган бандаларнинг

иззат-нафсига тегишга, уларга қўл кўтаришга нима ҳақнинг бор?!" дейишга ярамаса... Ҳа, ҳамият, орият эгизак туйгулар. Гурур ҳам шахснинг ўзлигини, инсоний қадриятларни англашдан келиб чиқади. Бу сезгиларнинг эса китоб билан, илм билан ош-нолиги сир эмас.

Ҳожи бобо ҳақиқий китобсеварлардан. "Дурр-ул аҲойиб", "Қиссаи Рабғузӣ", "Мухтасар", "Қиссаёри шариф" ҳамиша ёнида, болиши остида туради. Соҳибқирон Амир Темурнинг афсонавор жасорати ифодаланган "Темурнома"ни қайта-қайта varaқлайди. Газета-журналларни ҳам, айниқса, "Холис"ни суюб муталаа қилади, эҳтиётлаб олиб қўяди. Қарчилиқми, кўз нури хиралашиб қолди. Лекин саҳифани қўёш шуъласига тўғрилаб ё фонар ёруғида бўлса ҳам харф таталайди.

— Қишлоғимизда кўлтигидан китоб тушмайдиган аҲойиб инсонлар бор эди — Эшонжон махсум ака, Азиз қори Соипов, Шамир қори, Мулла Аҳмадали... Китобга шайдолик менга ўша устоди авваллардан юққан, — дейди у. — Ҳозир уларга ўхшаб ҳар бир китобни оппоқ дуррага ўраб сақлайдиганлар йўқ (бобом Эшонжон махсум тилга олинганида беихтиёр тўлқинланиб кетдим — муаллиф).

Ана шу улуг китобхон-китобдорлар ўзларининг гап-гаштакларига Хурибой акани ҳам таклиф этишиб, ундан китоб

ўқиб беришни илтимос қилишарди: Ҳазрат Али ҳақидаги қиссаларни, "Темурнома"ни, ўзбек халқ достонларини... Унинг нутқи, қироати раво ва таъсирли, қувваи хофизасининг кучли бўлишида ана шу қиссахоликларнинг ҳам ҳиссаси катта.

Ҳожи бобонинг хулосаси шуки, хусусан кексалиқда ўқимай, бекор ўтиришдан ёмони йўқ. Китоб юрак чигилларини ёзади, қулфи дилни очди. Китоб — ёлғизликда суҳбатдош. Айниқса, Ҳожи бобо каби улуг ёшда маҳрамидан айрилиб, кимга, нимага сўянисини билмай қолганлар учун...

Китоб шундай аҲойиб хазинаки, китобхон ундан олган битмас-туганмас маънавий бойлик — илм, сабоқлардан фақат ўзигина манфаатдор бўлиб қолмай, уларни бошқаларга ҳам улашади. Ҳожи бобо ҳам китоблардан уққан — ҳаёт ҳикмати, қутлуг-улуг дуолардан ўзгаларни ҳам баҳраманд этгиси келади.

— Ёруғ дунёдан хандон кетиш учун, аввало, одамнинг виждони тоза бўлиши керак, — дейди бунга ўзига ҳаётий шиор қилиб келган Ҳожи бобо. — Бунинг учун эса, ота-буваимизга хос, миллатимизга мос умр кечирishi, яъни бировнинг ҳаққини емаслик, ҳалолдан риқзланиш, халқнинг назарини топиш лозим.

Етти фарзанд, йигирма саккиз невараче, қирқ бир чеваранинг ота-бобоси, Гуркировнинг энг улуг ёшли мўйсифидларидан Хурибой хўжи ака шундай яшаб халқ назарини топан мўътабар кишиларимиздан.

— Энг муҳими, яна бир ибратли жиҳати шундаки, — дейди Гуркировнинг тағин бир ёзозли кишиси, фахрий ўқитувчи Раҳимберди муаллим суҳбатимизга яқун ясар экан, — Хурибой ота кирган даврага бекорчи гаплар, ғийбат ораламайди. Унинг ҳаммага сидқидилдан ҳайр, рўшнолик соғиниши сезилиб туради.

Дарҳақиқат, ҳадисда айтилганидек, одамизот ўзига раво кўрганини бошқаларга ҳам раво кўрса, банибашар бир-бирига яхшилик соғинса эди, замон тинчу замин янада мунаввар бўларди...

Қамчибек КЕНЖА

СОҒЛОМ МАЪНАВИЯТ — СОҒЛОМ АВЛОД

Юртбошимиз раҳнамолигида ёш авлод маънавиятини юксалтириш борасида амалга оширилаётган эзгу ишлар жараёнида фарзандларимизнинг китобга меҳрини ошириш, уларни миллий ва жаҳон адабиётининг энг сара намуналаридан баҳраманд этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида "Болалар адабиёти: бугун ва эртага" мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди. Уни Ёзувчилар уюшмаси Болалар адабиёти кенгашининг раиси, ёзувчи Ашурли Жўраев олиб борди. Тадбирда бугунги болалар адабиёти йўналишида адиблар олдида турган долзарб вазифалар ҳақида сўз юритилди.

— Яқинда пойтахтимизнинг Фафур Фулом номидаги маданият ва истироҳат боғида ўтказилган "Болалар китоби" II республика фестивали "Соғлом ва маънавий етук авлод — юрт келажиги" деган шиор остида ўтгани бежиз-жиз, — деди маърузачи. — Бинобарин, келажакимиз эгалари бўлиш юксак маънавиятли, соғлом авлодни тарбиялашда адабиёт ахлининг масъулияти жуда улкан.

— Болалар учун ёзувчи адиб икки қарра

ижодкор бўлиши зарур, — дейди атоқли адиб, Ўзбекистон халқ шоири Анвар Обиджон. — Шунинг учун болалар адабиётига йилига бир-икки нафар ижодкор кириб келса ҳам адабиётимиз учун қувончи воқеа саналади.

Давра суҳбатида айниқса, буюк алломалар, саркарда ва мутафаккир аждодларимиз ҳақида ҳикоя қилувчи болаларбоп асарлар яратиш — адибларимиз олдидаги бугунги энг долзарб вазифалардан бири эканлиги таъкидланди.

— Болалар адабиёти дарсликлари учун энг муносиб асарлардан намуналар танлаш жуда масъулиятли вазифа, — дейди таниқли педагог олим Сафо Матжон. — Негаки, болалар дарсликда ўқиган бадий асарларни бир умр ёдда сақлайдилар. Халқимиз руҳияти, улуғлиги ва донишмандлиги акс этган болалар адабиётига бугун эҳтиёж катта. Афсуски, буюк тарихий шахслар ҳақида болалар учун аҲойиб асарлар ёзган Мирқарим Осим издошлари бугун кўп эмас. Баъзан дарслик учун асар топилмаганда, халқ ривоятларига мурожаат қилишимизга тўғри келмоқда.

Ёзувчилар уюшмасида

Кавсар Турдиева, шоира: — Нашриётлар, айниқса, дарслик чоп этиш масаласида Ёзувчилар уюшмаси билан бамаслаҳат ишлашига эришиш лозим. Куни кеча ўтказилган китоб байрамиде болалар учун китоблар кўп, лекин кичик мактаб ёшидаги болалар уқун асарлар қамлиги маълум бўлди. Болалар адиблари меҳнатини муносиб рағбатлантириш, улар ижодини тарғиб этиш масаласи ҳам бугунги долзарб ишлардан саналади. Масалан, Ҳасан Назир, Пулат Мўмин, Қуддус Мухаммадий, Мирқарим Осим каби адибларнинг таваллуд кунларини ўтказиш, бу тадбирларга болалар китоб ва маънавият байрами тусини берилса, айни мудоа бўлар эди.

Бу ижодий жараён бардавом бўлиши учун ёш қаламкашларни ҳам илҳомлантириш, уларга маҳорат сирларидан кўпроқ сабоқ бериб бориш, тўғри йўл-йўриқлар кўрсатиш мақсадга мувофиқдир.

Искандар Раҳмон, истефодаги подполковник, шоир: — Болалар адабиётида ҳарбий-ватанпарварлик мавзусини янада қучайтириш зарур. Фарзандлар

Хуמוюн АКБАР

МУНАВВАР МУЙҒУ

ИПАК ЙЎЛИ

Бир тараф Чин қалар, бир ён Римгача,
Бугунимдан токи энг қадимгача,
Буюк Ипак йўли, оққан дарёсан,
Энг кутлуг манзилнинг — юрагимгача.

Ипакларинг тилло, ёримга лойиқ,
Қўнғиронинг наво, торимга лойиқ,
Карвон келса, дўшим қўкка отайин,
Ёт юрдаги ошно — бағримга лойиқ.

О, Буюк йўл, ҳар одимда бир манзил,
Ўрқачларнинг тўлқинида яйрар дил,
Яна йўлга чиқди улуг Карвоним,
Манзилим буюклик,
Йўлларим доғил!

БЕДОРЛИК

Шовуллайди тунги дарахтзор,
Уйғонар мудраган ҳаёллар,
Дилга соғинч беради озор —
Қайлардан келасиз шамоллар?
Энди ҳаёл сиз билан кетар:
Чорлар юлдуз, осмон бағри,
Дарё, сахро, доводдан ўтар,
Шошар олтин водийлар сари...

Энди тиним билмайди ҳаёл...

КУЗ

Куз, сен — очил дастурхон,
Ноз-неъматга тўлган дам:
Мислинг меҳри осмон,
Сен сахийсан ҳаммадан.

Боғлар хил-хил мевасин
Шоҳида узатади.
Дехқон пайкалда ҳар кун
Меҳмонин кузатади.

Куз, ҳосилинг мўл бўлса,
Далада қайнайди иш.
Самога булут тўлса,
Шошил, келиб қолар қиш.

АСАЛАРИ

Гулдан гулга ўтарсан шодон,
Қани энди, эҳ, кўнглинг тўлса.
Сен олган бўсалар бегумон
Дунёдаги энг ширин бўса!

Асаллигинг барчага ёқар,
Давралардан аммо нарисан.
Гоҳ номинг ҳам билдирмай чақар,
Ахир сен, барибир, арисан!

ОРЗУ ГҲЛИ

Гулларга сув қуясан аста,
Юлдузларин эркалайди тун.
Гулларинг бежирим, ораста,
Самоларга боқишар маҳзун.

Гуллар орзу билан яшайди,
Осмондаги гунчани кўзлар:
Бир куни очила бошлайди
Шоҳларида пушти юлдузлар...

САРДОБА

Ташна карвон жим боради,
Дил куйганда нима чора?
Сарой кўрсанг саҳроларда,
Сароб эмас, бу сардоба.

Сарой ичи тўла инжу
Дил қонади, нажотдир у,
Чексиз оташ бибонда
Сув тутайди сенга сулув.

Манзил сари манзил келар,
Мағриб, машриқ — карвон елар,
Йўлчи юлдуз сардобалар
Мангу мезбон, оқ йўл тилар.

МЕҲМОН

Тун бўйи безовта айланди шамол
Шошилиб дарвоза, дарчани қокди.
Кулбага кирмоқни этганди ҳаёл,
Эшикни очолмай, жуда тутокди.

Балки изларимди бир тунга макон,
Ё тиним, ё сирдош — дардига шерик.
Одамзод безовта, келса ҳам меҳмон,
Зулфини туширди, ёпилди эшик.

ТЕПАЛИКЛАР

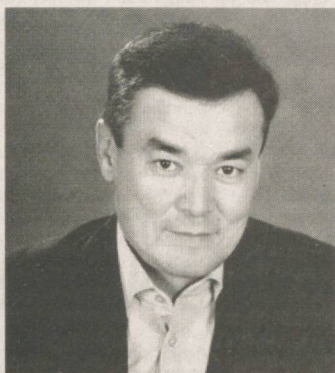
Фаёзтепа, Кампиртепа, Далварзин...
Чорлайверар менинг саркаш ўйларим,
Ёд этмоқ истайман, лекин тепа жим,
Асли бу тоғларим, тошлар — сўзларим.

ТОШКЕНТ
ҚАСИДАСИ

Беруний қўшин олиб келдим мен,
Юзим бугудойнинг жилваларида.
Жайхун талошини олиб келдим мен,
Юрагимнинг шоққин жилғаларида,
Қалбингга қўйилсам майлими, Тошкент?

Машаққат, масофа олислик қилмас,
Чунки орамизда кўнгли йўли бор.
Мен сахро чечати, ороли гулмас,
Балки бироз камроқ баргимда ифтор,
Очасанми боғинг сайлини, Тошкент?

Қирқ қизнинг сарвари Гулолим пари,
Довруқли Тумарис ўтган ерданман.
Дунё илк ўчоғи ёқилган, бори,
Аллома Беруний битган ерданман,
Айтсам асрларим зайлини, Тошкент.

Занг босмас қиличлар туфроқ ичрадир,
Тепалар остида ёнар битиклар.
Кўнглимни энг қўхна фахр кучадир,
Фикримни банд этиб борар ўғитлар.

Кўмилиб ётибди минг дурри ҳикмат,
Кум остида қолган мовий гўмбазлар.
Кўнглини тортади илоҳий фикрат
Шахристонлар сари, келарми саслар?

Ҳали топилмаган хазиналарим,
Ҳали ўқилмаган девонларим бор,
Кентлар интизордир, кутар назарим,
Минг бир тепа ичра — мудроқ, пурвиқор.

Мадал бермак учун шошгум сиз сари,
Бунда Зардуштийнинг олови ёнар.
Будда сиймосининг қолган излари,
Искандар, Чингизхон лашкарин санар...

Қоратепа, Оқу Зартепарларим
Чор тарафга тарар мунаввар туйғу.
Бу ерга қўмилган хотираларим —
Сокин, сукунатда, бедор ва мангу...

ҚОФИЯ

Ажаб, бунча қофияни сўйиб қолдим,
Кўнглим ичра тўйиб олдим,
Салолари баландпарвоз,
ҳамроз экан —

Наволари уйғун, туйғун
бир соз экан.

Созим ҳам соз, дилга дилроз,
пардоз бўлди,
Сўзга сўзлар ўз бўлишиб,
сафлар тўлди.

Қофиясиз тун бўлмасин,
на кас, калом,
Офтоб равон, ой чарогон,
хуллас калом.

Офтоб равон, ой чарогон,
хуллас калом.

ДИНОЗАВР ҲАҚИДА

— “Бизни қадим дунёга бошлар, —
Дейди мухбир, бурродир сўзи —
Тоғ пойида ўйилган тошлар
Улкан динозаврнинг изи...”

— Мақтанишининг ўрнимас, билсанг,
Дейман махлуқ изига қараб, —
Энди уни ютгандир харсанг,
Тирик бўлса эди, бошқа гап!

НОМУТАНОСИБЛИК

Куч-қувват бўлганда, донолик камёб,
Ақлинг тўлганида, дармонинг ноёб,
Ҳаёт бирни берса, бирни олади —
Шитобинг қайдаю қайларда хитоб!

ОТИНГ
ҚОҚИЛМАСИН...

Отинг қоқилмасин дейилган уни
Ҳаёлимга келар жанглар сурони:
Жилов ташлаб, қилич чопган ботиқлар
Ёларга юзма-юз келган замони...

ОПТИ НАФ

Етти ўйлаб, бир сўзлагил,
Етти ўлчаб, кестандай бир.
Бирни топгунча излагил —
Олтига наф қолгай охир!

Ҳ.АКБАРОВ 1964 йилда туғилган.
Ўзбекистон Миллий университетининг
филология факультетида тахсил олган.
“Ёшлик бекати”, “Кўнглим гули”,
“Интиҳосиз наволар” каби ўнга яқин
шеғрий тўпламлари чоп этилган. Халқ
таълими ағлочиси.

Абдулла АВЛОНИЙ

АХЛОҚ ЧИРОЙИ

Гўзаллик комил ахлоқ билан не чоғи узвий бўлса, ахлоқ тарбияга шу қадар эҳтиёжмандир. Улуғ муаллим Абдулла Авлонийнинг “Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари ушбу ҳаёт-мамонт масаласида мисоли йўлимизни мунаввар этиб турадиган бир чироқ. Шу асардан қуйида келтирилган парчаларда бунга ўзингиз ҳам шўҳид бўласиз, азиз мухлис.

ТАРБИЯ

Тарбия — «Педагогика», яъни бола тарбиясининг фани демакдур. Илми ахлоқнинг асоси тарбия ўлдуғиндан шул хусусда бир оз сўз сўйлаймиз. Боланинг саломати ва саодати учун яхши тарбия қилмак, танини пок тутмак, ёш вақтидан маслакини тузатмак, яхши хулқларни ўргатмак, ёмон хулқлардан сақлаб ўсдурмакдур. Тарбия қилгучилар табиб кабудурки, табиб ҳастанинг баданидаги касалига даво қилган каби тарбияни боланинг вужудидаги жажл маразига «яхши хулқ» деган давони ичидан, «поклик» деган давони устидан бериб, катта қилмоғи лозимдур. Зероки, «Ҳассину ахлоқакўм» амри шарифи узра хулқимизни тузатмакга амр ўлинганмиз. Лекин хулқимизнинг яхши бўлишининг асосий панжаси тарбиядур.

Ахлоқимизнинг биниси гўзал ва чиройли бўлишига тарбиянинг зўр таъсири бордур, баъзилар «тарбиянинг ахлоққа таъсири йўқ, инсонлар асл яратилишида қандай бўлсалар, шундай ўсарлар, табиат ўзгармас».

Ёмон хў тузалмайди дармон ила,
Ипак ўлмас ип, ранги алдон ила.
Боқинг, бир дарахт мевасидур ёмон,
Бўлур яхши пайванд, парво билан.
Билур ҳар киши аслини рангидан,
Ва ёким улангандаги зангидан,
демишлар.

Лекин бу сўз тўғри эмасдур. Чунки тарбиянинг ахлоққа, албатта, таъсири бўладур. Орамизда масал борки, «сут ила кирган, жон ила

чиқар», мана бу сўз тўғридур. Расули акрам набиййи муҳтарам сал-лаллоху алайҳи васаллам афандимиз: «Бешиқдан то мазорга бор-гунча илм ўрган», демишлар. Бу ҳадиси шарифнинг маъноси биз-ларга далилдур. Ҳукамолардан бири: «Ҳар бир миллатнинг саодати, давлатларнинг тинч ва роҳати ёшларнинг яхши тарбиясига боғли-дур», демиш. Шариати исломияда ўз болаларини яхшилаб тарбия қилмак оталарга фарзи айн, ўз миллатининг етим қолган болалари-ни тарбия қилмак фарзи кифоядур.

Ҳар кишининг дунёда ороми жони тарбият,
Балки охирида эрур доруламони тарбият.
Тарбият ҳамроҳ этадур ҳур ила рузвонлар,
Гар десам бўлмас хато жаннат макони тарбият.
Э, оталар! Жонларингиздан сучук фарзандингиз,
Ғайрат айланг ўтмасун вақт-замони тарбият...

ФИКР ТАРБИЯСИ

Фикр тарбияси энг керакли, кўп замонлардан бери тақдир қили-нуб келган, муаллимларнинг диққатларига суялган, виждонларига юкланган муқаддас бир вазифадур. Фикр инсоннинг шарофатли, ғай-ратли бўлишига сабаб бўладур. Бу тарбия муаллимларнинг ёрдами-га сўнг даража муҳтождурки, фикрнинг қуввати, зийнати, кенглиги муаллимнинг тарбиясига боғлидур. Дарс ила тарбия орасида бир оз фарқ бор бўлса ҳам, иккиси бир-биридан айрилмайдурган, бири-нинг вужуди бирига бойланган жон ила тан кабудур.

Масалан: жой солинмаган яхши бир уйнинг ичида ўтирмак мумкин ўлмадиғи каби, ичига ҳар хил янги ашёлар тўлдуриб зийнатланган эски иморат ҳам ўлтурушга ярамайдур. Башарти ўлтурса, инсонлар: «Эски уйга янги золдивор», «Кир қўйлакка жун жияк», «Мис қозонга лой тувок» деб «ҳажв» кулги қилурлар.

Фикр агар яхши тарбият топса,
Ханжар, олмосдан бўлур ўткур.
Фикрнинг ойнаси олурса занг,
Рухи равшан замир ўлур бенур.

Мавсума МАНСУРОВА

ЖУРЛИ ҲАЁЛЛАР

Мавсуманинг шеърларини варақлайман...
Аёл қалбининг сирли оламини ўзбекона бир
самимият билан Сизга рўбарў қилаётган мис-
ралар гоҳ она Ватанга меҳр ва садоқатдан,
гоҳ ҳаётимиз шамчироғи бўлган аёлларимиз
қалбидан сўз очади, гоҳ болаликнинг порлаб
турган беғубор кўзларидаги шуълалар дилин-
гизни яйратса, гоҳ баҳорнинг ипак қўллари
бўлиб юзингизни силайди.

Яқин дўстингдан ҳам яқин экан шеър,
Гоҳ олов, гоҳ яшин, чақин экан шеър.
Дуч келдим яхшию ёмон сифатга,
Шундан мухлис бўлдим адабиётга.
Мавсума ўзини улкан адабиётнинг мухли-
си деб билади. Шоирман демайди. Аммо қал-
бининг тубидаги миллий қадриятларимиз

“ярқ” этиб ташбеҳга айланади.

Одам зоти ўткир қиличдан эмас,
Иснод билан ор-номусдан ўлади.

Чиндан ўзини билган ҳар бир инсон учун
комилликни йўқотиш оғир фожеа. Инсоний
тарбия эса жамият мувозанатидаги муҳим
ҳалқадирки, Мавсума нозик ишора билан уни
шеърга айлантиради.

Мавсуманинг шеърлари унинг ўзига хос қалб
кечинмаларини, орзу-хаёлларини ва келажак-
ка ишончини тасвирлаш йўлидаги умидли ури-
нишларидур.

Шарифа САЛИМОВА,
Ўзбекистон Республикасида хизмат
кўрсатган маданият ходими

Дарё каби теран бўлгин,
Тогдек баланд, чўнг бўлгин.
Бироқ элдан баланд бўлма,
Элинг билан тенг бўлгин.

ТИНЧЛИК КЕРАК

Дейдиларки, бир қушга,
Ҳам сув керак, ҳам дон керак.
Орзу билан яшар одам,
Ҳам нон керак, ҳам жон керак.

Одамга тинчлик керакдир,
Оламга тинчлик керакдир.
Бешиклаги зурриёдим,
Боламга тинчлик керакдир.

Гуллагай тинч элнинг боғи,
Ўчмағай уйнинг чироғи.
Уй-рўзгор тинч, хонадон тинч,
Бўлмағай кўнгли фироғи.

Дейдиларки, эр йигитга
Ёр керак, жонон керак.
Тинчлик керакдир ҳар юртга,
Фаровон замон керак.

Гулларга булбул керакдир,
Булбулга бўстон керак.
Бизга мангу озол, обод,
Ҳур Ўзбекистон керак.

М.МАНСУРОВА 1961 йилда туғилган.
Тошкент Автомобил йўллари институ-
тида тахсил олган. Тошкент шаҳар
Олмасор тумани 28-умумий ўрта таъ-
лим мактабида директор ўринбосари
бўлиб ишламоқда.

Мунаввара ҚУРБОНБОЕВА

КЎНГЛИМ ЙЎЛИ

Қалбининг кўридан айлади бунёд,
Меҳнатлар зийнатинг лаълими, Тошкент?

Қадимий заминнинг юрак уриши,
Менинг қалъаларим кўксига жаранг.
Шу қутлуг замонда даврон суришинг,
Умрим, ҳаётимга берди гўзал ранг,
Кўнглим сенда юзин чайдим, Тошкент?

ВАҚТ

Ернинг қафтларини силар улуг йўл,
Саҳнида юлдузлар риёзат чеккан.
Икки хон — Моҳтобга тун вилояти,
Кундуз мамлакатаи Офтобга теккан.

Уларнинг измида саркарда, беги
Хизмат бурчин ўтар бедор соқчи вақт.

Ойнинг даргоҳида туннинг чериги,
Кўёшининг мулкда кун лашкари тахт.

Ерни думалатар тун-кун басма-бас,
Бағрида чирқиллар полапон қуши.
Вақтнинг оқимида дунё гўё хас,
Замон қудратидан ҳайратда ҳуши.

Вақт!.. Ҳали Офтобга тикарми кўзлар,
Балки Ойга қарши кўтарарми бош...
Ахир, бунга исбот ўчган юлдузлар,
Ахир, бунга далил сўнган минг Кўёш.

Шукур, бизларнинг шамс ҳали ёш, порлоқ,
Сўниқ кўёшларни ўйламоқ нечун?
Умидим, келажак авлодлар довроқ —
Вақтга ҳам кўрсатиб қўярлар кучин!

М.ҚУРБОНБОЕВА 1971 йилда
туғилган. Ўзбекистон Миллий университе-
тининг филология факультетида тахсил
олган. “Жайхун чечаги”, “Зангори
шамоллар” каби қатор шеғрий тўпламлари
чоп этилган. Халқ таълими ағлочиси.

СУХБАТИ НАВРЎЗ УСТОЗЛАР

Ҳазрат Алишер Навоий ўз ижодида устоз, устозлик даражаси, устоз-шогирд муносабатларига энг гўзал поэтик лавҳалар, боблар ҳамда ташбеҳу талқинлар бағишлаган. Улуғ шоир асарларида камолот сари интилган ҳар бир инсон ўз ҳаёти давомида биринчи устози сифатида ота-онасини билишига алоҳида эътибор қаратган. “Ҳайрат ул-аброр” достонининг “Адаб” бобида Навоий ота-оналарга ҳам фарзандлари таълим, тарбияси учун муҳим ҳисобланган бир неча қондани санаб, таъкидлаб кўрсатар экан, шулардан бири ва энг муҳими, бу — фарзанд оламда оми, огоҳсиз ва гумроҳ бўлмаслиги, таълим-тарбия, илму фан, адаб, касб-хунарини ўрганиши, эгаллаши учун уни устоз муаллимлар қўлига топшириш зарурлигини, уқтиради:

Қилмоқ эрур бири муаллим талаб,
Қилғали таълим анга илму адаб.

“Назм ул-жавоҳир” асарида ота-оналарга ва фарзандларга қарата “Бормоқ бўлур ўргангани ани Чинга”, деган ҳикматли мисрасини ёзар экан, аслида Навоий ҳикматда яширинган иккинчи бир ҳаётий фалсафани, яъни илм йўлидаги Чин сафари бу — устоз ва муаллим излаш эканлигини ҳам эслатгандек бўлади.

Навоийнинг ўзи устозларига шогирд даражасида ҳам ёки шогирдларига устоз сифатида ҳам юксак намуна кўрсатган қаҳрамон (Ҳусайн Бойқаро “Рисола”сида Навоийни шундай атаган ва шахси ҳамда ижодини юксак баҳолаган — Б.Р.)дир. Шу боисдан ўз асарлари таркибида устозларини алоҳида фаслда мадҳ этади, устозлари номини сарлавҳадаёқ зикр этиб юксак ҳурмат кўрсатади, уларни шарафлайди. “Ҳолати Пахлавон Муҳаммад” шундай асарлари сирасидан. У асарнинг бошидаёқ китобхонга устозини “шамсул-миллат вад-дин”, дея ша-

рафлаб (бу олий рутбали шахсларга бериладиган таъриф — Б.Р.) таништиради. Асардаги бир тасвирда эса у устозу шогирднинг ўзаро ҳурмату ишончини “сир” ва “роз” тушунчаси билан қисқа ва

Навоий гулшани

тиниқ кўрсатиб берган. Чунончи: “Аммо ҳеч навъ махфий сирри ва рози йўқ эрдиким, бу фақирдин яшури бўлғай. Андоқки бу фақирнинг ҳам андин”. Ўз даврининг кўплаб илму фанларининг пухта билимдони ҳисобланган устозининг яхши суҳбатдош эканлигига ҳам алоҳида эътибор қаратиб, Навоий ҳавас ва ихлос билан унинг “Суҳбат дар анжуман”лари-ни алоҳида таъкидлаган ва тасвирда устозини “маҳбуб ул-қулуб”, деб сифатлаган, суҳбатларини эса Наврўзга қиёслаган: “Борча содоту машойих ва уламоу

фуқаронинг маҳбуб ул-қулуби эрди ва подшоҳ эшигидга арқони давлатдин олийшон беклар ва олиймакон ичкилар ва судур ва сойир халойиққа Пахлавоннинг суҳбати Наврўз ва байрамча бор эрди... Борча мажлис ва маҳфилда Пахлавон ҳозир эрди ва суҳбатнинг ҳушлуғига боис эрди... Такаллуфсиз ва муболагасиз подшоҳдин гадогача ва аҳлуллоҳдин яҳуд ва тарсоғача Пахлавонни севмас ва тиламас киши йўқ эрди”. Уларнинг устоз ва шогирдлик муносабатлари ўзлари ҳамда элу юрт учун 40 йил мобайнида хайрли ҳолатда давом этганини тўғрисида Навоий ўз икборини баён этган: “Қирқ йилга яқин бу фақир била мусоҳиби жоний маҳрами рози нихоний эрди... Биз иковдан-иков ҳар кўйда югурган, ўзни ҳар аҳли дил шарафи мулозаматиға еткурган. Анинг рифку мувофақтин не тил билан тақрир қила олғаймен ва не қалам тахирри била баён қила олғаймен”.

Буробия РАЖАБОВА,
филология фанлари номзоди

Бошланиши биринчи саҳифада.

Мумтоз адабиёт намуналаридан фарқли ўлароқ, замонавий адабиёт вақилларининг шахсий архивида сақланиб қолган дастхалари асосида қиёсий нашрларни амалга ошириш мумкинлигини манбашунос О.Жўрабоев Абдулла Қаҳҳор қўлёзмалари устида ишлаш жараёнида исботлади. Мазкур нашр икки жиҳатдан аҳамиятга эга. Аввало, бу китоб Абдулла Қаҳҳор мухлисларига, ёш авлодга галдаги туҳфа бўлса, иккинчидан, матншунос, адабиётшунос, ёш қаҳҳоршунослар учун адиб меросини янгича ўрганиш ва талқин этишга туртки берадиган тадқиқот. Илмий-танқидий матн Абдулла Қаҳҳорнинг ўзбек қиссачилиги

этган мустақил ҳикоялар мазмуни ва қаҳрамонлар Абдулла Қаҳҳорнинг “Бошсиз одам”, “Дахшат”, “Анор”, “Бемор”, “Ўғри”, “Қўр қузнинг очилиши”, “Майиз емаган хотин”, “Қабрдан товуш” каби ўнлаб нодир ҳикояларининг реал тарихий замини адибнинг болалик хотиралари, кўрган-кечирганлари эканини тасдиқлайди. Манбашуноснинг матноти изоҳларидан аниқлаштиладики, “Ўтмишдан эртаклар” қиссаси услуби ва тилидаги кўпгина ўзгартиришлар, қўлёзмалар ва нашрларда анчагина фарқлар бор.

Бу фарқлар ёзувчининг ўзига хос имлоси ва қаҳрамонлар нутқида, муаллиф нутқида ҳам шеве элементлари, ҳам адабий тил меъёрларига амал қилганида қўринади. Маълумки, Матёқуб Қўшонов, Озод Шарафиддинов син-

ҚИССАЛАРИНИНГ ЯНГИ НАШРИ

тарихида тутган ўрни ва бадий маҳоратини бугунги мезонлар асосида кузатишда ўзига хос зарбафини вазифини ўтайди.

Китобдаги “Қотилнинг туғилиши” қиссаси 1933 йили нашр этилган. Шундан сўнг Абдулла Қаҳҳорнинг бирорта жилдлик, сайланма ёки тўпламларига киритилган. Фақат адиб таваллудининг саксон йиллиги муносабати билан “Шарқ юлдузи” журналинда 1987 йили Кибриё Қаҳҳорова ташаббуси билан босилган. Қиссанинг асл қўлёзма нусхаси музей архивида йўқ. Шу сабабли тадқиқотчи О.Жўрабоев ушбу қисса матни учун 1933 йилда чоп этилган китоб нашри ва журнал вариантыни асос қилиб олган, уларни қиёсий солиштириш орқали бадий матндаги баъзи бир нозик, айни пайтда жиҳдий ўзгартиришларни кузатган. Манбашунос қиссанинг журнал вариантыда баъзи сўзларнинг орфографик, орфоэпик жиҳатдан алмаштирилганини матноти изоҳлар орқали кўрсатган. Шунингдек, у Абдулла Қаҳҳор қис-

гари атоқли адабиётшунослар А.Қаҳҳор қаҳрамонларининг реал заминини аниқлашда “Ўтмишдан эртаклар” қиссасига суянишган. Бинобарин, адибнинг “Бошсиз одам” ҳикояси қаҳрамонлари Абдураҳмон, Фаҳриддин, Нисобуви, Меҳри каби образларнинг ҳаётий прототиплари “Ўтмишдан эртаклар” қиссасидаги “Хур киз”, “Худо”, “Қўқон ҳаробалари орасида” ҳикояларида тасвирланган воқеаларда тилга олинади. Фаффоржоннинг Оминага ўлиниши, унинг болаларча қилиқлари адибнинг 1929 йилда ёзилган “Бошсиз одам” ҳикояси учун хамиртуруш бўлгани “Ўтмишдан эртаклар”да аён бўлади. Ёзувчининг ўзи қисса матнотида изоҳ бериб, унда Фаффоржон ва Омина образларини “Бошсиз одам” ҳикоясига Фаҳриддин ва Меҳри номларида олиб кирганини эътироф этган.

Манбашунос О.Жўрабоев “Ўтмишдан эртаклар” қиссаси қўлёзмалари ва нашр вариантларини солиштириб баъзи бир қаҳрамонлар исмлари, воқеалар, сўзлар, жумлалар, руҳий тасвирларнинг биринчи вариантдан кейингисига муқаммаллашиб,

Адабий мерос

бойиб, ўзгартириб борганини кузатган. Масалан, қиссанинг К1, К2 вариантларида Омина образи дастлаб “Робия”, муаллифининг “Умарал” исми уқаси дастлабки К1, К2 вариантларда “Муҳаммадулар” деб ёзилган, сўнгги қўлёзма ва нашр вариантларида бу исмлар Меҳри ва Умарали деб ўзгартирилган. Буни текстологик тадқиқот натижаси кўрсатиб турибди.

Манбашунос “Муҳаббат” қиссасининг илмий-танқидий матноти тайёрлашда асарнинг “уч қўлёзма ва уч нашр вариантларини қўйиб, матнотида беш юзга яқин ўзгариш, тахрир, қайта ишланмаларни кўрсатган. Матноти изоҳлари “Қотилнинг туғилиши” қиссасида 340 тани, “Зилзила”да 208 тани, “Ўтмишдан эртаклар”да 813тани ташкил қилган. Рақамларнинг ўзбек Абдулла Қаҳҳорнинг бир асар устида нақадар катта заҳмат билан ишлаганини, қўлёзма ва нашрлар ўртасидаги жиҳдий ўзгаришлар, тахрирларни ақлоқ кўрсатиб турибди.

“Танланган асарлар. 1-жилд”да сўнгсўз ўрнида О.Жўрабоевнинг “Қиссалардан хиссалар” сарлавҳали мақоласи берилган. Унда тадқиқотчи адиб асарларининг архиви, унинг каталоштириш тарихи ва турт қиссанинг қўлёзма ҳамда нашр вариантлари ҳақида кузатишларини баён қилган. Манбашунос матноти изоҳларини беришда шартли қисқартмалардан унумли фойдаланган. Масалан, ёзувчи архивида сақланган қўлёзма вариантларни рақамлаб К1, К2, К3, нашр вариантларини эса Н1, Н2, Н3, магнит тасмасига ёзилган вариантни О деб беради. Бу тарзда иш олиб бориши илмий-амалий тадқиқотнинг пишқи-пухта қилишига ва батафсиллигига ҳизмат қилган.

Шубҳасиз, Абдулла Қаҳҳорнинг “Танланган асарлар” уч жилдлиги бугунгача чоп этилган бошқа жилдликлар, сайланмалар қаторида кенг китобхонлар ва тадқиқотчилар эътиборига тушади.

Мархабо ҚҲЧҚОРОВА,
Манзура ПИРНАЗАРОВА,
филология фанлари номзодлари

Маълумки, Шарқ мумтоз адабиёт-ида ижодкорлар бирон-бир йирик асар яратишга қирғишларидан уни аввало Оллоҳга ҳамд ва жаноби Пайғамбар алайҳиссаломга наътлар битиш билан бошлаган.

Буюқ озарбойжон шоири Муҳаммад Ғузулий ҳам ушбу анъанадан четда қолмаган. Унинг 32 байтдан иборат, арузинг рамали мусаммани мақсур (фолютон фолютон фолютон фолюн) вазида ёзилган “сув” рафидил қасидаси диний-фалсафий руҳдаги асарларнинг энг ажойиб намуналаридан бўлиб, унда

Шарқ мумтоз адабиёти

Муҳаммад расулуллоҳнинг гўзал хислатлари, инсоният олдидаги жаҳоншумул хизматлари нияҳатда теран ва юксак бадий маҳорат билан

ёритиб берилган.

Куйида Ғузулийнинг Боку шаҳрида 1988 йили чоп этилган “Танланган асарлар”идаги “Сув қасидаси”ни тўғри ва тўлиқ нусха, деб эътироф этган ҳолда унинг ўзбекча таълиқи ва мухтасар насрий баъни жузъий қисқартишлар билан эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

ҒУЗУЛИЙНИНГ “СУВ ҚАСИДАСИ”

Сочма, эй кўз, ашқдан қўнғимдаги ўтлора сув
Ким, бунингдек ўрлаган ўтлора қилмас чора сув.
(Эй кўз, кўз ёшидан қўнғимдаги ўтларга сув сочмаким, ўрлаб ётган бу ўтларга сув чора қилмайдми.)

Обгундур гумбази даввор ранги, билмазам,
Ё муҳит ўлмиш кўзимдан гумбази даввора сув.
(Билмаймамки, айланувчи гумбаз (фалак) ранги мовиймикан ё кўзимдан фалакка оққан сувдан (шундоқ) муҳит пайдо бўлганмикан.)

Завқи тийиндан ажаб йўқ ўлса қўнғим чок-чок
Ким, кечарда солалар ҳар раҳналар девора сув.
(Тийининг завқидан қўнғим чок-чок бўлса, бунинг ажабнарили жойи йўқ, чунки кечиб ўтаётган пайтда сув ҳам деворга раҳналар соллади.)

Ваҳмин сўйлар дили мажруҳ пайконин сўзинг,
Эҳтиёт бирлан ичар ҳар кимда ўлса ёра сув.
(Сўзларинг мажруҳ дилга ўқ бўлиб санчилиш ваҳмидан сўзлайди, зеро, кимнинг яраси (жароҳати) бўлса, у сувни эҳтиёткорлик билан ичади.)

Сувга берсин боғбон гулзори, заҳмат чекмасин,
Бир гул очилмас юзингдек, берса минг гулзора сув.
(Боғбон, заҳмат чекиб юрмасдан, гулзорини сувга берсин, чунки у мингта гулзорга сув берса ҳам, сенинг юзингдек бир гул очилмайди.)

Ўхшата билмас губорини муҳаррир хаттинга,
Хомдек боқмоқдан энса кўзларина қора сув.
(Муҳаррир (ёзувчи, тахрир қилувчи) қалам каби (қозога) боқмоқдан кўзларига қора сув келса ҳам, сенинг хаттингнинг бир заррасига ўхшата олмайди.)

Оразинг ёди-ла намнок ўлса мужгоним нетар,
Зое ўлмас гул таманоси-ла бермак хора сув.
(Юзингнинг ёди билан киприқларим намланса нима бўлибди, гул умидида тиканга берилган сув зое кетмайди.)

Ғам қуни этма дили бемордан тийинг дариг,
Хайрлир бермак қоронгу кечалда бемора сув.
(Ғам қунида (қиёматда) бемор дил(им)дан тийингни дариг тутмагил, зотан, қоронги кечалда беморга сув бериш савобдир.)

Мен лабинг муштоқиман, зухҳод Кавсар толиби,
Неҳаким мастга май ичмак хуш келур, ҳушёра сув.
(Мен лабингнинг муштоқиман, зоҳидлар эса жаннат боғининг талабгори, зеро, мастга май ичмоқ хуш келади, ҳушёрга эса сув ичмоқ.)

Иста пайконин, қўнғил, ҳажринда шавқим сокин эт,
Ташнаман, бир кез бу саҳрода мамим-чун ора сув.
(Эй қўнғил, истасанг (унинг) ҳажридаги шавқимни (унинг) ўқи билан тинчита қол, ёҳуд (истасанг) мен ташна учун бу саҳрода кезиб сув излагин.)

Равзани қўйна ҳар дам тинмайин айлар гузар,
Ошиқ ўлмиш, голибо, ул саран хушрафтора сув.
(Унинг жаннатий кўчасига муттасил бо-

ришни канда қилмайди, афтидан, сув ҳам ўша юришлари гўзал сарвага ошиқ бўлиб қолганга ўхшайди.)

Сув йўли ул қўйдан тупроққ олиб тутсам керак,
Чун рақибимдир, дағи ул қўйга қўймон бора сув.
(Мен тупроққ бўлиб сув йўлини ўша кўчага боришдан тўссам керак, чунки сув рақибим бўлиб, уни тағин ўша кўчага боришига қўймайман.)

Дастбўси орзусиндан ўларсам, дўстлар,
Кўза айланг тупроғим, сунинг анинг-ла ёра сув.
(Унинг қўлини ўпиш (туттиш) орзусида ўлар бўлсам, эй дўстлар, тупроғимдан кўза ясаб, у билан ёрга сув қўйиб беринг.)

Сарв саркашлик қилар кўмри ниезиндан, магар
Доманин туттай, аёғига тушар, ёлбора сув.

(Сарв кўмрининг ёлборишлардан бош тортади, сув эса унинг (сарвнинг) этагидан тутади, оёқларига йиқилиб ёлборади.)

Ичмак истар булбулдин қонин, магар бир ранг ила,
Гул бутонининг мизожина қирар, қуртора сув.
(Гул булбулдин қонини ичмак истади, сув (гул) билан бир хил ранг олиш учун гул бутонининг мизожига (тусига, табиатига) қириб адо бўлади.)

Тийнаи покнин равшан қилмиш аҳли олама,
Иқтидо қилмиш тарийқи Аҳмади Мухтора сув.
(Аҳмад Мухтор (расулуллоҳ) йўлига эргашгани учун ҳам сув ўз покиза табитини олам аҳлига равшан этди.)

Саййиди навъи башар, дарёини дурри истифо
Ким, сепидир мўъжизоти оташни ашвора сув...
(Ул зот инсон жинсининг раҳнамоси, афв этиш дарёсининг дурридиган, ўз мўъжизоти билан ёмонликлар оташига сув селгандир.)

Айламин ҳар қатрадан минг баҳри раҳмат мажҳез,
Қўл суниб ургач вузу учун гули рухсора сув.
(Ул зот юзиш (тахорат) учун қўл қўзиб гулдек рухсорига сув урар экан, бу сувнинг ҳар қатрасидан мавжланиб ётган минглаб раҳмат денгизи пайдо бўлади.)

Хоки пойина етам дер, умрлардир муттасил,
Бошини тошдан-тоша уриб кезар овора сув.

(Ул зотнинг пойидаги тупроққа етсам дея сув бир умр муттасил тошдан-тоша бош урганча овора бўлиб кезиб юради.)

Зарра-зарра хоки даргоҳина истар сола нур,
Дўнмас ул даргоҳдан гар бўлса пора-пора сув.
(Сув Ул зотнинг эшиги остидаги тупроққа зарра-зарра бўлиб нур жилвасини солиш истагида, гарчи пора-пора бўлса ҳам, ул даргоҳга боришдан асло қайтмайди.)

Зикри наътин вирдини дармон билур аҳли хато,
Ўйлаким, дағи ҳумор учун ичар майхора сув.
(Гўё майхўрлар бош оғригини тарқатмоқ учун сув ичгани каби, хато қилувчилар аҳли ҳам Ул зотни дуолар билан мадҳ этишни сўзлари учун дармон деб билади.)

Ё ҳабибуллоҳ! Ё хайрул-башар! Муштоқингма,
Ўйлаким, дағи ҳумор учун ичар майхора сув.
(Ё Оллоҳнинг дўсти! Ё инсонларнинг энг яхшиши! Гўё ташналар ёнганича ёппасига сув тилагани каби, мен ҳам сенинг муштоқингман.)

Сенсан ул баҳри қароматким, шаби меърожа
Шабнами фазинг етирмиш собиту сайёра сув.
(Сен бир қармат уммонисанким, меърож тундида фазинг шабнами барча собит (барқарор) ва сайёр (кезиб юрувчи) юлдузларга сув етказган.)

Чашмайи хуришдан ҳар дам зулоли фазл энар,
Ҳоҳат ўлса марқадинг таъжид этан меъмора сув.
(Сенинг қабрининг янгилайдиган меъморга сув керак бўлса, ҳар лаҳзада қўёш чашма-сидан фазининг тип-тиниқ ва сарин суви қуйилиб туради.)

Бийми дўзах, норя ғам солмиш дили сўзонима,
Бор умидим — абри эҳсонинг сепар ул нора сув.
(Менинг куйган дилимга дўзах ваҳимаси, олов ғами тушган, умидим борки, сенинг эҳсон булутинг бу оловга сув сепайди.)

Юмни наътиндан гўҳар ўлмиш Ғузулий сўзлари,
Абри найсондан дўнданек дўлғўш шаҳвора сув.
(Баҳор булутидан сув йирик ва аёло дурга айланган каби наътинг (сени мадҳ этиш) баракотидан Ғузулий сўзлари гавҳарга айланди.)

Хоби ғафлатда ўлан бедор ўланди рўзи ҳашр,
Ашқи ҳасратдан тўланди дийдаи бедора сув.
(Қиёмат қуни ғафлатда ётганлар бедор бўлганда, бедор кўзларга ҳасрат қўз ёшлари тўлганда.)

Уммедим улдирик, рўзи ҳашр маҳрум ўлмаям,
Чашмайи васлинг берар мен ташнаи дийдора сув.
(Умидим улдирик, қиёмат қуни мен маҳрум қолиб кетмагайман, васлинг чашмаси мендек дийдор ташнасига сув беражак.)

Усмон ҚҲЧҚОР
таълиқи ва насрий баъни.

БАДИЙ ТАРЖИМА МУАММОЛАРИ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида “Бадий таржима: бугун ва эртага” мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди. Уни Ёзувчилар уюшмаси Бадий таржима кенгашининг раиси, адабиётшунос Адҳамбек Алимбеков олиб борди. Тадбирда бугунги бадий таржима бўйича амалга оширилаётган ишлар ҳамда соҳа мутахассислари олдида турган вазифалар ҳақида сўз юритилди.

Уюшманинг навбатдаги йиғилиши бадий таржимага бағишлангани бу соҳадаги ишларнинг муҳим ва долзарблигидан дарак беради.

Мухтарам Президентимизнинг юртимиз ижод аҳлига юк-

сак ғамхўрлиги акс этган “Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор” номли китобида адабиётда халқаро алоқалар ва таржима ҳақида ҳам алоҳида тўхталиб ўтилган: “Қайси мамлакатда бизнинг

адабиётимиз, маданиятимиз, кадриятларимизга ҳурмат билан қарашади, хориждан биз нима-ларни ўрганишимиз мумкин ва, ўз навбатида, уларга нима-ларни тақдим этишимиз мумкин — бу масалалар халқаро майдон-

да ўзлгимизни намоян этишда катта аҳамиятга эга эканини доимо ёдда тутишимиз лозим”.

Ушбу юксак эътибор натижаси ўлароқ, ўтган уч-тўрт йилда бадий таржима соҳасида сифат ўзгаришлари кўзга ташланмоқда. Биргина немис адабиётидан қилинган катта-кичик таржималар сони юздан ошади. Бу борада, айниқса, Иброҳим Фафуровнинг Фридрих Ницшедан қилган “Зардушт таваллоси” асари таржимаси, Мирзаали Акбаровнинг Герман Гессе, Вил-

Ёзувчилар уюшмасида

чилиши. Бу таржима асарлари Ўзбекистон ва Германия матбуотида муносиб баҳолаётганини ҳам қайт этиб ўтмоқ лозим.

Бадий таржима кенгашида юқорида қайд этилган муҳим вазифаларни ижол амалга ошириш мақсадида тадбирлар режаси ишлаб чиқилган.

уларни янгидан таржима қилишга эҳтиёж пайдо бўлганини кўрсатиб, — деди таниқли олим, шоир ва таржимон Муҳаммадали Қўшмоқов. — Демак, таржима қилинмаган асарлар қаторида, илгари ўғирилган, аммо мазкур таржима-сини эстетик талабга жавоб бер-

майдиган асарлар бадий матнотини қайта яратиш доимий эҳтиёж бўлиб қолаверади. Яна бир гап: бизнинг адабиётимиз намунаси немис тилига таржима қилиниб, Германияда чоп этилса, энди у ўша мамлакат мулкига айланади. Ҳўш, бу юрт китобхонининг асарга муносабати, баҳоси қандай бўлпти? Бизни мана шу саволлар ҳам қизиқтиради.

— Аслият — муҳташам хонада нур сочиб турган қандилга ўхшайди, — деди таниқли шоир ва таржимон Мирпўл Мирзо. — Таржима эса ўша қандилни бошқа хонага қўчириб ўтқазиб, демакдир. Фақат шарт шуки, унинг барча чироқлари аввалгидек чароғон ёниши керак!

Давра суҳбатида, шунингдек, бугун амалга оширилаётган айрим таржималарнинг ютуқ ва камчиликлари, ёш таржимонлар тайёрлаш, ушбу соҳа вақиллари меҳнатини рағбатлантириш масалалари юзасидан Хуррам Раҳимов, Шавкат Каримов, Зухриддин Исомиддинов, Раёно Азимова, Шари-фа Салимов ва бошқа таниқли адиб ва мутахассисларнинг фикрлари тингланди, атроф-лича муҳокама қилинди.

Ахборот хизмати

“КЕЛИБ ГУЛЗОРИМА ПАРВО ЭТИБ КЕТ...”

Халқимизнинг севимли санъаткори, Ўзбекистон халқ ҳофизини ўлмас Саиджонов салкам эллик йиллик фаолияти давомида икки юзга яқин халқ кўшиқлари, мумтоз мақом ашулаларини ижро этиб, миллий мусиқа санъатининг ривожига муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Айниқса, ғазал мулкининг султони Мир Алишер Навоий шеърини бўстони-дан сараланган ғазаллар асосидаги хонишлари мухлислар қалбидан мустаҳкам жой олган. Албатта, бу ашулаларни ўлмас акадан олдин ҳам маромига етказиб ижро этганлар кўп, ҳозир ҳам таниқли хонандалар ва истеъдодли ёшлар куйламоқдалар. Лекин кўшиқ оламида ўлмас Саиджоновнинг ўзига хос бетакрор овози, ижро услуби бор. Бу овоз гўё бир тўп маржон орасидаги дурдек ярақлаб туради. Ҳофиз ҳар сафар ашулани чинакам санъат, бадиий асар даража-

сига етказиб куйлайди. Кўшиқларининг яна бир фазилати шундаки, ижро давомида шеър муаллифининг дардини, давр нафасини беришга ва уни замон билан ҳамнафас қилишга ҳаракат қилади, бунинг уддасидан чиқади ҳам. Бу каби ижро ва талқин ҳамма хонанданинг ҳам қўлидан келавермайди. Шунинг учун ҳофиз ашулалари тингловчида монументалдек таассурот қолдиради. Ўлмас Саиджоновнинг “қўшиқлар хазинаси”да бундай спектакллар кўп.

Ўлмас Саиджонов эл назарига тушган таниқли ҳофизлардан бири. Айни пайтда янгидан ташкил этилган Ўзбекистон Бадиий жамоалар ижодий бирлашмасининг бош директори сифатида ҳам фаолият олиб бормоқда. Шу муносабат билан санъаткордан бирлашма олдида турган асосий вазифалар ҳақида гапириб беришни сўрадик.

— Бу янги ижодий бирлашманинг вазифалари қўламини низоҳатда кенг, — дея сўз бошлади ҳофиз. — Мазкур бирлашма миллий мусиқа, кўшиқчилик ва рақс санъатимизнинг истиқболлини белгилаб берувчи ижодий даргоҳ ҳисобланади.

Бирлашмани, таъбир жоиз бўлса, шаффоф бўлоқ билан таққослаш мумкин. Бу бўлоқдан беш юздан ортиқ таниқли ва ёш хонанда-созандалар, раққосалар баҳраманд бўлмоқдалар. Ўндан ортиқ ижодий жамоалар орасида таниқли созанда ва бастакор Абдуҳошим Исмоилов бошчилигидаги “Мақом” ансамбли, “Ўзбекистон” ҳамда Ғ.Тошматов номидаги дуторчилик ансамбллари, янги ташкил этилган “Навбахор”, “Наврўз” ашула ва рақс жамоалари ижод қилипти. Гулзода Худойназарова, Наргиза Азимова, Озод Тилланазаров, Санъат Фармонов, Бобур Кенжаев, Роҳила Рўзимова каби ёш хонандалар билан биргаликда маданиятимиз ривожига улкан ҳисса қўшган, халқ муҳаббатини қозонган халқ ҳофизлари, халқ артистлари бор. Улар ўз олдларига янги-янги талаб ва вазифаларни қўйиб, бирлашманинг бадиий қиёфасини яратаяпти. Сафимизга жажжи ўйил-қизларимизнинг севимли “Булбулча” ансамблини ҳам олиб киради. Фарзандларимиз устозлар санъатидан илҳом олиб, уларга эргашиб катта бўлсинлар, дея ният қилдик. Маълумки, сўнгги йилларда Хоразм ва қорақалпоқ халқ ашулалари, мусиқа ва рақс санъати хорижий томошабинлар ҳамда санъатшунос олимлар эътиборини тортаяпти. Уларнинг санъатини янада ривожлантириш ва омаллаштириш мақсадида Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида фаолият олиб бораётган ёш санъат ниҳолларини бирлашма тасарруфига қабул қилдик. Уларга ҳар томонлама амалий ва ижодий ёрдам беришга

ҳаракат қилияпмиз.

— Ўлмас ака, сиз айтган қатор бадиий жамоалар бир-биридан нимаси билан фарқ қилади, улар ижодидида тақрорийлик учраб қолмайдими?

— Ҳар бир ансамблнинг санъат оламида ўз ўрни, ўз йўналиши бор. Фарғона-Тошкент, Бухоро, Хоразм мактаблари аъёнлари мутлақо бузилмасдан, авлоддан-авлодга етиб бориши лозим. Бу борада катта санъаткорлар сезгирлик билан ёш ижодкорларга тўғри йўл кўрсатишлари зарур. Бугунги кунда Сўрхондарё ва Қашқадарё воҳаларига хос ижрочилик мактаблари кенг ривожланипти. Айнан шу йўналишда илмий-амалий изланишлар олиб бораёпмиз. Хоразм рақс мактабидидаги мавжуд аъёнлар ўз ўзидан давом этиши учун бир қатор чора-тадбирларни режалаштиряпмиз.

Шуни ҳам айтишим керакки, Фарғона-Тошкент, Хоразм мактаблари қатори Бухоро “Шашмақом”ига эътиборни кучайтирдик. Мавжуд камчилликларнинг олдини олиш мақсадида келгуси йили илмий-амалий анжуман ва кўрик-танловлар ўтказишни режалаштиряпмиз. “Устоз-шоғирд” аъёнларини муқим йўлга қўйиш мақсадида бирлашма қошида ёш хонандалар учун “Маҳорат мактаби”ни ташкил этиш ниятимиз бор. Ўзбекистон телерадиокмпанияси архивларида сақланиб келаётган ноёб куй-қўшиқлар бугунги ёшларга намуна сифатида хизмат қилиши учун телерадиокмпания раҳбарияти билан келишган ҳолда бирлашма қошида радиоархив бўлимини очиш борасида ўйлаб турибмиз.

— Ҳозирги кунда мумтоз ва миллий куй-қўшиқларимиз ихлосмандларининг сони ортиб бормоқда. Улар орасида ёшларнинг ҳам оз эмаслиги кўнгилга илиқлик бахш этади. Шу сабабли жамоан-

гиз тез-тез концерт дастурлари билан катта саҳналарда кўриниб турса, яхши бўларди.

— Ҳукуматимиз, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги жамоамизга ҳар томонлама ёрдам бераёпти. Уларнинг саъй-ҳаракатлари билан алоҳида бинога эга бўлдик. Ўйлайманки, бошқа муаммолар ҳам аста-секин ҳал бўлади.

Тошкент ва вилоятлар марказларида, туман ва қишлоқларда маданий-маърифий концерт тадбирлари уюштириш, пойтахтимиздаги концерт залларида ижодий тадбирлар ўтказишни режа қилганмиз. Айтайлик, “Истиқлол” санъат саройида “Мақом кечаси” ташкил қилмоқчимиз. Ёш, истеъдодли мумтоз ва халқ ашулалари ижрочилари саҳнага чиқиш иштиёқи билан ёнб турибдилар. Ёшларимизни миллий куй-қўшиқларни ижро қилиши учун телерадиокмпания раҳбарияти билан келишган ҳолда бирлашма қошида радиоархив бўлимини очиш борасида ўйлаб турибмиз.

— Ҳозирги кунда мумтоз ва миллий куй-қўшиқларимиз ихлосмандларининг сони ортиб бормоқда. Улар орасида ёшларнинг ҳам оз эмаслиги кўнгилга илиқлик бахш этади. Шу сабабли жамоан-

мақсадни амалга оширишга қаратилган.

Ўлмас Саиджонов кўп йиллик ижодий фаолияти давомида қатор хонандаларга устозлик қилди, санъат сўқмоқларидан қоқилмай раво йўлга чиқиб олишларида ёрдамлашди. Ҳамон мумтоз санъатга ошуфта ёшларни қўллаб-қувватлашда давом этипти. Унинг ёш хонандаларга меҳр-муҳаббат, ғамхўрлик билан муносабатда бўлганини кўп бор кўрганмиз. Бирлашмада ўтказилган қўллаб-қувватлаш фестивал ва кўрик-танловларда Ўлмас аканинг ёш истеъдодларга муносабати кўпчиликлари ибрат бўларлидир. Уша пайтларда санъаткор эътиборига сазовор бўлган бугунги кундаги таниқли хонандалар Сойибжон Ниёзов, Абдунаби Иброҳимов, Оролмирза Сафаров, Тоир Қўзиев, ака-ука Яҳё ва Муҳсин Мўминов Ўлмас акани устоз сифатида эъзозлайдилар. Қўллаб-қувватлаш етиштирган устоз ҳофизнинг бугунги ўй-хаёллари, ниятлари ҳам бир дунё.

— Аввало, бугун мумтоз санъатни ўз тақдирини деб ижодга кириб келган ёш истеъдодлар ҳақида кўп ўйлашимиз керак, — дейди Ўлмас ака. — Улар ҳали қадам босилмаган сўқмоқлардан мардона ўтиб, камолот манзилига қоқилмай, бешикаст етиб олишлари учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Устозимиз Юнус Ражабий вафотларидан олдин шундай бир гапни айтган эканлар: “Мусиқа ва кўшиқчилик соҳасида кўп нарсаларга эришдим. “Шашмақом” уммонига шўнғиб, мақом ижодиётини бироз ўрганиб, уни бир қадар тартибга солгандек бўлдим. Лекин ёшим улғайиб, сочим оқарган пайтда бир ҳақиқатни жуда яхши англадим: миллий мусиқа ва кўшиқчилик санъатимиз шундай бир улкан уммон эканки, уни бир инсон ўз бағрига, кучоғига сиғдирилмас экан. Келгуси ёшлар, шоғирдларим бу улкан мусиқа ва кўшиқлар маконида ҳалол яшаб, ҳалол ижод қилиб, бебаҳо маданий меросимизни аъёнларини давом эттиришлари ва мен эришмаган ижод чўққиларига чиқадилар, деб ишонаман”. Назаримда, бу сўзлар биз санъат аҳли учун ибрат бўлиши керак. Ҳар биримиз улкан уммон ирмоқлари ва жилғалари ўз ўзидан айрилмай тўғри оқиши йўлида бор имкониятимиз, куч-ғайратимизни аямаслигимиз лозим.

Куч-ғайратини ёш истеъдодларнинг камол типини йўлида сарфлаб, мумтоз кўшиқчилигимиз аъёнларини давом эттириб келаётган жонқуяр санъаткорга ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

Аҳмаджон РАҲИМОВ, санъатшунос

ҚАДАМИНГГА ГУЛЛАР ОЧИЛСИН!

Халқ кўшиқларининг сеҳри уларнинг самимиятида. Ҳар бир авлод қалбидан мустаҳкам жой олиб келаётган бу ўлмас ижод намуналари замиридаги бегуборлик, болаларча содда, қорли тоғ чўққилари каби юксак туйғулар сарчасимаси аслида халқнинг юрагидадир. Уларни ҳар гал тинглаганда беихтиёр завқланасиз, қувончга тўласиз, хаёлга чўмасиз... Куйида эътиборингизга ҳавола этилаётган кўшиқлар халқ оғзаки ижодиётининг ана шу бебаҳо хазинасидан. Ушбу кўшиқлар билан танишар экансиз, уларни бетакрор маҳорат ила ижро этган машҳур ҳофизларимиз сиймоси ҳам хотирангизда жонланса, ажаб эмас.

СУНБУЛА

Сунбула-ю, сунбула,
Ўраб олай гул билан.
Менинг кўнглим сен билан-о,
Сен кетасан ким билан?
Қадамингга гуллар очилсин!

Ўчоқ бошида қумгон,
Атрофи баланд кўргон.
Ёғинамга етолмай,
Юрак-бағрим бўлди қон,
Қадамингга гуллар очилсин!

Мен бу ерда ўт ёқсам,
Фарғонада тутуни.
Бу дунёда бормикан
Юрак-бағри бутуни?
Қадамингга гуллар очилсин!

Бу дунёда бор бўлса,
Юрак-бағри бутуни.
Қоғоздан ўчоқ ясаб,
Гулдан қилай ўтинни.
Қадамингга гуллар очилсин!

ЙЎЛ БЎЛСИН

Йўл бўлсин-о, йўл бўлсин,
Босган изларингиз гул бўлсин!

Гулсансарини кўринг,
Сувга қараб қайрилади.
Бевафо ёрни кўринг,
Ўлмай туриб айрилади.

Гулмидим очилгани,
Булбулмидинг сайрагани?
Ваъдалар шундоқмиди —
Ўлмай туриб айрилгани?

Олманинг нозиклигини,
Кўринади донаси.
Баргига шабнам тўшибди,
Мен унинг девонаси.

ЖОНОН БЎЛАМАН ДЕБ

Жонон бўламан, деб ҳаммани
куйдирасанми?
Куйган бу фақирларни яна
ёндирасанми?
Эй офати жон, юз йилга доғур
шундай турасанми?
Ёш бошинг ила семмай,
мана шундай юрасанми?
Эй, Меҳри Кулол кўчасидан
ўтмаганим, кел!

Шоядки, сени тушимда кўрсам,
Кел, ўргилайин дебон югурсам,
Дардингни олиб, ғамингни сўрсам,
Дарду аламингда чиқди жоним,
Ўртанди жисмим ҳам устухоним.

Мен асраган вақтида сен
ёшгина эрдинг,
Ҳам эрқаю мунисаю
ювошгина эрдинг,
Оқ юзлигу холдору
қалам қошгина эрдинг,
Ҳар ёққа борар чоғима
йўлдошгина эрдинг,
Минг ваъда қилиб,
бирга вафо қилмаганим, кел!

Эй ёш юрак, куйдираман —
қайта борурсан?
Бешубҳаю беному насаб қайда
турурсан?

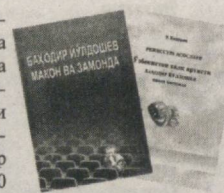
Савдо қилайин —
борин сенинг асли маконинг?
Жонимни берай —
ишқ дўконини қайга қурурсан?
Минг ваъда қилиб,
бирга вафо қилмаганим, кел!

САНЪАТКОР ҲАҚИДА ИККИ КИТОБ

Пойтахтимиздаги “Дийдор” театр-студиясида “Баҳодир Йўлдошев макон ва замона” ҳамда “Режиссура асослари” китоблари тақдироти бўлиб ўтди. Ҳар икки китоб Ўзбекистон халқ артисти, таниқли режиссёр Баҳодир Йўлдошевнинг 70 йиллиги муносабати билан чоп этилди. Тақдимот маросимида Маданият ва спорт ишлари вазирини Б.Аҳмедов, Санъат ва маданият институти ректори Б.Сайфуллаев, институт профессор-ўқитувчилари, талабалар қатнашди.

Баҳодир Йўлдошев ўзбек театр санъати оламига ўтган асрнинг етмишинчи йилларида кириб келган ижодкорлардан. У ўзининг илк саҳна асарлари биланқоқ муоматчилик эътиборини торта олди. Устоз режиссёр шу кунгача саҳналаштирган олтига яқин спектакли билан санъаткор учун жанр, услуб, ампула, штамп деган четаралар нисбий эканини исботлади.

Муҳаббат Тўлақўжаева ва Бахтиёр Сайфуллаев масъул муҳаррирлиги остида чоп этилган “Баҳодир Йўлдошев макон ва замона” деб номланган мақолалар тўплами тўртта катта бўлимини ўз ичига олган. Юртимизнинг таниқли театршунослари, театр танқидчилари, журналистларнинг Б.Йўлдошев билан суҳбатларида ижодкорнинг театр, дра-

Тақдимот

Рамзиддин Қодиров муаллифлигида чоп этилган “Режиссура асослари” монографиясида эса Санъат ва маданият институти муносиб театр актриса йўналиши битирувчи курс талабалари билан Б.Йўлдошев бадиий раҳбарлигида саҳнага қўйилган “Ҳалима” мусиқали драматининг саҳналаштирилиш жараёнида олиб борилган илмий-ижодий фаолият таҳлил этилган. Шунингдек, монографиядан спектаклдан олинган парчалар, режиссёр билан ўтказилган суҳбатлар, илмий-ижодий тақрирлар ҳам ўрин олган.

Муқаддас АҲМАДЖОНОВА,
Санъат ва маданият институти
кафедра мудири

Жаҳон санъати янгиликлари

“МУҲАББАТГА МУШТОҚЛАР”

2015 йилнинг феврал ойида бўлиб ўтган “Sotheby's” аукционидида Пол Гогеннинг “Муҳаббатга муштоқлар” картинаси ҳаётиги чоғида машҳурликка эришган ягона постимпрессионист (Гоген ҳам ушбу оқим намояндаси эди) расмол Пол Сезаннинг “Қиморбозлар”и ўрнатган рекордни янгилаб, уч юз миллион долларга сотилганидан санъат ихлосмандларининг хабари бор. Бугунги кунда энг катта нархга баҳоланган рангтаъсир намунаси Қатар амирлиги оиласи мулкига айлангани таъкидланмоқда. Ушбу маълумот ҳали расман тасдиқланмаган бўлса-да, Вашингтондаги Филиппс коллекцияси музейида машҳур асарнинг сотувдан кейинги илк кўргазмаси очилди. Намойиш ташкилотчиларининг айтишича, “Муҳаббатга муштоқлар” азалдан мухлислар эътиборини жалб қилиб келган ва бугун картинага қизиқиш янада ортмоқда.

КЎЗДАН ПИНҲОН ХАЗИНА

Ҳозир Британия ҳукумати ҳамда маҳаллий бошқарув идоралари ихтиёрида умумий баҳоси 3,5 миллиард фунт стерлингга тенг тасвирий санъат асарлари сақланмоқда. Солиқ тўловчилар иттифоқи амалга оширган текширувларда аниқланган маълумотга кўра, нодир санъат асарларидан иборат улкан хазинанинг бор-йўғи уч фоизи эркин намоишга қўйилган. Айни пайтда энг катта коллекцияга Манчестр маҳаллий бошқарув ташкилоти эгалик қилмоқда. Унда умумий баҳоси 347 миллион фунт стерлингга тенг қирқ олти мингдан ортиқ санъат асарлари сақланаётди.

Солиқ тўловчилар иттифоқи вакилларининг таъкидлашича, давлат мулкига айлантирилётган санъат асарларининг салмоғи тобора ошиб бормоқда, аммо уларнинг аксар қисми мухлислар кўзидан пинҳон, омборларда қolib кетаётгани ачинарли ҳол. Шу сабабли, бу асарларни эркин намоишга қўйиш, зарур қисmini маҳаллий галереялар ихтиёрига топшириш тақлиф этилмоқда.

ҲАЙКАЛТАРОШ ПИКАССО

Нью-Йоркдаги Замонавий санъат музейида Пабло Пикассо ижодига бағишланган янги кўргазма очилди. Куз мавсумининг энг ёрқин маданий ҳодисаларидан бирига айлланиши кутилаётган ушбу намоишда мухлислар эътиборига буюк испан расмсининг ҳайкалтарошлик асарлари ҳавола этилган.

Айтиш лозимки, Пикассо рангтаъсир билан бир қаторда ҳайкалтарошликка доир асарлар ҳам яратган. Рассом бу йўналишдаги илк асарини йигирма тўрт баҳорни қаршилаганда яратган бўлса, сўнггисини саксон беш ёшида, яъни вафоти арафасида ишлади. Кўргазмадан расмсининг олтинчи йиллик ижодий изланишларини акс эттирувчи қўллаб-ранг-баранг асарлар ўрин олган. Бу ҳақда экспозиция ташкилотчиси Энн Темкин шундай деди:

— Пикассо ҳаммаша янгиликка чанқоқ ижодкор эди. Буни ҳайкалтарошлик асарлари мисолида ўрганарканмиз, ижодкорнинг ишлаш техникаси йиллар давомида шаклланигани, мазкур жараёнда асарлар услубияти, қўлланувчи ашёлар доираси мунтазам кенгайиб борганини кўрамиз. Янги кўргазма буюк мусаввир истеъдодининг мухлисларга ҳали маълум бўлмаган қирраларини англаш имконини беради, деган умиддамиз.

Сўлола намоиш этади

Бадиий академиянинг кўргазмалар залида намоиш этилаётган Ўзбекистон санъат арбоби Садулла Абдуллаевнинг асарлари юртимизнинг гўзал манзараларини, буюк аждодларимиз сиймоларини ўзида мужассам этгани билан қизиқарилади. Айниқса, “Шоирлар” ва “Дугоналар”, “Сурхондарё оҳанглари” асарлари, Хива, Бухоро, Самарқанд манзаралари, “Алишер Навоий ва Ҳусайн Бойқаро”, “Зебунисо шоғирдлари билан”, “Самарқанд осмонидида юлдузлар”, “Алишер Навоий ва Абдурахмон Жомий”, “Лайли ва Мажнун” сингари картиналари, “Ғазал бўстони” турқум ишлари рассом саҳояҳитини ўзида тўла намён этиб турибди.

“Санъаткорлар сулоласи” деб номланган мазкур кўргазмадан ижодкорнинг ўғли Жамшид Абдуллаев, қизлари Фотиما Иброҳимова ва Зухра Умароваларнинг ижод намуналари ҳам ўрин олган. Ж.Абдуллаевнинг нафис табиат манзаралари фалсафата бойлиги билан ажралиб туради. Фотима ва Зухранинг ишлари кенгкамровли бўлиб, улар миллий матолар уйғунлигида аёллар либосларини яратишган. Фотиманинг акварелда чизилган “Сув ости дунёси” ва турфа гуллар, сархил мевалардан тузилган натюрмортларида аёлларга хос нафосат мужассам бўлса, Зухранинг театр, жажжи болажонлар учун чизган турли либослар тасвири томошабинларни бефарқ қолдирмайди. Кўргазмалар залига фойз бағишлаб турган ушбу санъат асарлари томошабинларни бахтли ижодкорлар оиласи билан таништиради.

С.ҚОСИМОВА,
А.ПОПОВ олган сурат

“ЮЛДУЗЛАР” НЕГА МАЪЮС?

Оҳанглари ширин,
Ширин нигоҳинг,
Ўйимда, менинг ёйимда.
Юлдуз маъюс,
Туни бўйи беуйку юзма-юз.
Юлдуз маъюс,
Туни бўйи беуйку юзма-юз.
Юлдуз маъюс,
Туни бўйи беуйку юзма-юз.
Юлдуз маъюс,
Туни бўйи беуйку юзма-юз.
Унутолмасман,

Куй қилиб айтганларинг исмин.
Юлдуз маъюс,
Туни бўйи беуйку юзма-юз.
Юлдуз маъюс,
Туни бўйи беуйку юзма-юз.
Қани энди менинг меҳрим,
Қани энди у туйғу?
Қани энди менинг севим, қани у?

“Наво” телеканали орқали қайта-қайта эфирга узатилган Лола Йўлдошева ҳамда “DJ Pilgrim” таҳаллуси остида ижод қилувчи хонанда Илҳом Йўлчиев биргаликда қўйлаган “Юлдуз” номли ушбу “қўшиқ”нинг матнига бир эътибор беринг. Уч дақиқадан ортиқ вақт давомида янграшига қарамадан, бу “қўшиқ” орқали хонандалар тингловчига нима демоқчи эканлигини англаб етиш қийин. Биринчи бандда ёрнинг оҳанглари, нигоҳи ширинлиги ёдга олиниб туриб, тўсатдан юлдузнинг маъюслиги ҳақида гап кетмоқда. Умуман олганда, юлдузнинг нима алоқаси бору, “Туни бўйи беуйку юзма-юз” сингари алжирашнамо жумлаларда қандай маъно бор? Юлдуз туни бўйи беуйкуми ёки севган ёри ҳақида ўйлаётган ошқини ва улардан қайси бири кимга ёхуд нимага юзма-юз? Саволлар, саволлар ва яна саволлар...

Пойинтар-сойинтар

Кумушбиби ЭРМАМАНОВА, талаба

МУНАВВАР ТОНГЛАР

Хайит айёми халқимизнинг энг қўхна ва боқий аъна-наларидан бири. Инсонпарварлик ва меҳр-мурувват ғояларини ўзида мужассам этган муқаддас динимиз ки-шиларни поклик, эзгуликка чорлашда, умрбоқий қадри-ят ва аъналарни асрашда бекиёс аҳамиятга эга. Ис-тиқлол туфайли қайта тикланган муборак Қурбон хайити арафаси ва кунларида бу жиҳатлар яна бир карра ўз тасдиғини топди.

Хайит кунларида юртимиздаги ҳар бир маҳалла, овул ва қишлоқларда кексалар, но-гиронлар, боқувчисини йўқотган, кам таъминланган оила-лар, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, меҳнат фах-рийлари ҳолидан хабар олиш каби савоб ишларни қилиш-да "Нуроний", "Маҳалла" жамғармалари каби барча му-тасадди идоралар, жамоат ташкилотлари бош-қош бўлиш-ди. Қайси маҳаллага, қўчага, хонадонга кўз ташламанг, ободончилик, саришталлик ва озодаликни кўриб шундай улуг кунларга соғу саломат етказганига шукроналар айта-миз. Ҳар йили хайит айёмида кўнгиллар яна бир бор нур-га тўлади. Шу кун хотин-қизларнинг қўлларида хина, эг-нида атлас адрасларда ял-ял ёнганча келин кўришга бо-раётганининг гувоҳи бўласиз. Қадриятларимизнинг, урф-одатларимизнинг тобора сайқалланиб юксалаётгани шун-дай айёмлар орқали теранроқ кўзга ташланади.

Истиқлол йилларида юртимиз фуқароларининг бошқа ҳуқуқ ва эркинликлари қатори, виждон эркинлигини ҳам таъминлашга алоҳида эътибор қаратилди. Юртдошлар-имиз муқаддас ислом динининг барча арконларини эмин-эркин адо этиб келишмоқда. Ҳар йили юртимиз-дан минглаб юртдошларимиз ҳаж ибодати ва умра зиё-ратларини адо этишгаётгани ҳам ана шундай савоб амал-лар сирасига киради.

Тинчлик-осойишталик Оллоҳ томонидан бандаларига ато этилган энг улуг неъмат экани боис, нуронийларимиз дуога қўл очганда Яратгандан дастлаб элу юртимизга тинчлик-омонлик, тўқинлик ва фаровонлик сўрайдилар.

Муҳтарам Юртбошимиз шу йилнинг 31 август кун

Муносабат

"Шаҳидлар хотираси" хиёбонида ўтказилган маросим-да таъкидлаганларидек: "Диний қадриятларнинг, эзгу-лик ва инсониятнинг душмани бўлган ёт ғояларнинг асл моҳиятини очиб бериш, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш, мана шундай тинч, мусаффо осмон остида бунёдкорлик меҳнати билан банд бўлиб, шук-рона келтириб яшаётган олижаноб халқимиз-нинг тинч ва фаровон ҳаётини ҳар қандай бало-қазолардан асраш энг асосий вазифа-ларимиздан бўлиши керак".

Зеро, бугунги саодатли кунларнинг шукронасини адо этиш, тинчлик ва осойишталикнинг қадрига етиш ҳар биримиз учун ҳам фарз, ҳам қарзидир. Қутлуг айёмни муносиб нишонлашда огоҳлик ва ҳушёрлик доимий ҳам-роҳимиз экан, ҳеч қандай ёвуз куч осойишталигимизга раҳна солалмайди...

Ушбу тонгларимиз аввалги тонглардан янада ёруғроқ ва файзлироқ. Кўнгилнинг ажиб, ёруғ ниятлар ва ти-лаклар уйғонади. Шу ёруғлик доимо ҳамроҳингиз бўлсин, азиз юртдошлар.

Тахририят

Тирик сатрлар

ЖИЛАК

Ҳар кимнинг ҳам сочларига оқ тушин,
Ажин тушин, юзларига доғ тушин.
Ҳар кимнинг ҳам қувват кетиб белидан
Қўлларига асо — бир таёқ тушин.
Ҳар кимнинг ҳам — юзга кириб ёруғ юз
Тўйлар қилиб, елкасидан тоғ тушин.
Ва жисмига сўнгги сафар чоғида
Ўз боласин қўлидан тупроқ тушин.

Муҳаммад ЮСУФ,
Ўзбекистон халқ шоири

Болалар бекати

Балки, синглим олгандир?
Ё сичқон тортиб кетди...
Эҳ, каллам қотиб кетди...
Шундай ушласам бошим,
Кулгудан чиқди ёшим.
Асаб бўлганди таранг,
Қаламимни қидириб,
Қўйган эканман, қаранг,
Қалпоғимга қистириб.

НОЧОРЛИК

— Бор-йўғи
Ўнча
Санаясанми,
Чирогим?

— Қандай қилай,
Шунча
Етади-да
Бармоғим.

ЧУМОЛИНИНГ ШИКОЯТИ

— Бунча ўнқир-чўнқир йўл,
Турган битгани ёриқ.
Оёқ ости тош нукул,
Ярми дўнг, ярми ариқ.

Бирорта ҳам юмшоқ жой
Чикмади-я йўлимда, —
Мингилар Чумолиной
Ўрмаларкан қўлимда.

Х.КОМИЛОВ — Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси аъзоси.
Ургут туманидаги 97-мактаб
директори, болаларга бағиш-
ланган қатор китоблари чоп
этилган.

Журналларни варақлаганда

лик, маънавий-маърифий ишлар ҳақида ҳикоя қилади. "Хайрат майдонида от суриб" мақола-си ўзбек цирки дарғаларидан, Зариповлар су-лоласи вакили Ҳаким Зариповнинг фаоли-тига бағишланган. Дилфуза Қаршимова-нинг "Иқтидорли ёшларга қанот бағишлаб" мақо-ласи мамлакатимизда истеъдодли ёшлар учун яратилган имкониятлар, қўриқ-танловларда ёшларимизнинг фаол иштироки, санъат ва му-сиқа билим юртлари, санъатга ихтисослашган олий таълим муассасалари тўғрисида батаф-сил ҳикоя қилинган.

"Истиқлол мушоираси" рукнидаги Ориф Тўхташ, Беҳзод Фазлиддин, Зоҳиджон Олов, Адиба Умирова, Наргиза Охунова сингари ёш шоирларнинг Ватан тараннумига бағишланган шеърлари, Нилуфар Хайитованинг "Булбулча"-нинг соҳир наволари, Шухрат Ризаевнинг "Дра-матургия ва театр" сарлавҳали мақолалари ҳам журналхонларни бефарқ қолдирмайди.

Рустам НАЗАРМАНОВ олган сурат

БИРИНЧИ МУАЛЛИМ

Илк марта мактабга чиққанимда кенг синфхонадаги чу-гур-чуғур овоздан қўлғим битаёзганди. Атрофимда со-чига оппоқ лента таққан қизалоқлару хонанинг у боши-дан бу бошига югураётган ўғил болаларни қўриб, уларга қўйишолмай оркамга тисарила бошладим. Шунда таниш

қўллар билагимдан тутди: «Қўрма, барчаси ўзинг тенгилар. Ҳеч қачон орқа-га қадам ташлама, фақат олдинга юр». Митти юра-гимда ўзимга бўлган ишончининг илк қуртаклари пайдо бўлишига шу овоз сабабчи бўлди. Тенгдош-ларим билан дўстлашиб кетдим. Аста-секин қўлим-га ручка олиб ёзишни ўргана бошладим: "она", "Ватан", "нон". Ҳарфларни бир-бирига боғлаб ўқишни уddaладим: "Тин-члик", "бобо", "китоб..." Энди мен улғаяётгандим,

ақлимни таний бошлаган эдим. Бунинг биринчи марта соат милларининг ҳаракатини, улар вақтининг қайси пайтини кўрсатиб чиқилаётганини ўрганганимда сездим. Нега-ки, қачон катта бўлсам соат милларининг тиним-сиз айланишини билиб оламан, опамга ўшаб соатга бир қарагандан аниқ вақтни айтиб бера-ман дердим. Демак, мен катта бўлаяпман...

Бир кун дафтар сотиб олишга бордим. Сотувчи аёл варақлари оқ ва хирароқ дафтарни кўрсатиб: «Қайси бирини оласан?» деб сўради. Аслида-ку оппоқ варақли дафтарга ёсанг ёзувинг ҳам озода, ҳам чиройли кўри-нади. Бироқ пулим сифати яхши дафтарга етмагани боис, иккинчисини танладим. «Қандай дафтар тутушинг муҳиммас, асосийси, уларда ҳаммиша билиминг учун қўйилган яхши баҳоларинг терилиб турсин», деди меҳ-рли кўзлари билан тикилганча ўша овоз эгаси. Бундан кўнглим тоғдек ўсди.

Бўйим узунлиги сабаб доим синфнинг орқа партасида ўтирдим. Менинг ҳам олдинги қатордаги партада ўтир-гим, доскадаги сўзларни қийналмай, осонгина дафтар-га кўчиргим келарди. Берилган саволларга кўтарилган қўлим устозимнинг кўзига ҳам биринчи бўлиб кўрини-шини истардим. «Билсанг, орқа қаторда фақат аълочи-лар ўтиради. Чунки муаллим орқада ўтирсанг ҳам дарс-ларни осон ўзлаштиришингга ишонмай», дейди яна У елкамга охирагина қоқиб қўйганча. Биз алифбони ҳам, ўқиш китобини ҳам энди шариллатиб ўқий олардик, карра

жадвалини ҳам сув қилиб ичиб юбордик. Бу даражага етганимча Унинг сочларига неча тола оқ оралаган экан...

Кузнинг ёмғирли кунлари бошланди. Қор ҳам учқун-лай бошлади. Намчил об-ҳавода мактабдан уйга тезроқ қайтишим шарт. Негаки, мендан икки синф юқорида ўқий-

диган опам дарсга ўз вақ-тида келиши учун этигим билан устимдаги палтомни унга етказиб беришим керак эди. Терлаб-пишиб уйга шо-шиб келаман. Опам ҳам қош-ларини чимирганча тезда эғнимдагиларни тортиқлай-ди-да, шоша-пиша кийин-ганча дарсига югуради. Шун-дай пайтларда У уст-бошим-дан норозилигини авзоим-дан сезарди-да синиқ табас-сум ила яна қўлғимга яқин келиб шивирлаганча таскин берарди: «Ҳали шундай кун-лар келадими, энг яхши кий-имлар сеники бўлади. Фа-қат уларга етишиш учун яхши ўқисанг кифоя». Ҳамиша ўша яхши кунлар, яхши орзулар, қўйинги, жамини, яхши нарсалар олдинга интилишга, тинимсиз ўқишга чорлаб турарди. Йиллар елдек ўта бошлади. Бу овознинг сеҳридан қалбимда нафис туйғулар сўлиш билмай ўсди, кўнглим ёруғ хаёллар оғушида яшади. У қуёш-га талпиниб яшашни ўргатди, менга шундай сабоқ

берди. Унинг далдаси, таскинни, ўғити йикилганда турғаз-ди, юрагимда умид чирогини ёқди, мудом тўғри йўлга бош-лади. Илк бор синфга кириб орқага тисарилганимда би-лагимдан тутиб олдинга етаклаган қўллар тафтини хануз

хис қилиб тураман. Мактабни аълочи ўқувчилар қатори-да битирдим. Академик лицейни қизил диплом билан ту-гатдим. Университет талабалари қаторида ўзимнинг ҳам борлигини кўриб биринчи бор кўз олдимда барча ютқ-ларимнинг асл сабабчиси гавдаланди. Ширин энтикиш ва ҳажжон ичиди таниш рақамларни тераман, ҳамда янгилик-ни нафасим тикилганча, овозим тутилганча етказаман: — Мен талаба бўлдим. Энди ҳаммаси сиз айтгандек бўлади!

Бироз нафасимни ростлайман-да, шунча йиллардан бери дилимнинг тубида яшириниб келган, тилимга қўчол-маган сўзларни охира пичирлайман: — Ишончингизни оқладим! Ҳаммаси учун раҳмат! Си-зни яхши кўраман... Она! Онажон!..

Вазира ИБРОҲИМОВА

Худойберди КОМИЛОВ

ОЙНА БИЛАН ОЙБУВИ

ХАЙИТ ХАРЖИ

Байрам кун
Далам бизга
Хайит харжи
Бердилар.

— Мана, минг сўм
Иккинчизга,
Тенг бўлишиг, —
Дедилар.

Мен йўғимда
Укам Абди
Олиб ўткир
Қайчини,

Баб-баравар
Тақсимлабди,
Битта
Хайит харжини.

ШИФОБАХШ КИТОБ

Мушукнинг қизи
Касал.
Емайди, ҳатто
Асал.

Ёқмайди новвот,
Кишимш.
Иштаҳаси
Йўқ эмш.

Шунда Мошвой
Ўзига,
Ўйлаб топди
Эрмакни.

Ўқиб берди
Қизига
"Сичқон" деган
Эртакни.

Мушукча
Хузур қилиб,
Тинглади
Лабин ялаб.

Иштаҳаси
Очилиб,
Ўйнаб кетди
Эрталаб.

ЎЙИН

— Ачом-ачом қилайлик,
Салом-салом қилайлик.
Омонмисиз, дугона?!
Эсонмисиз, дугона?!
Иссиққина гапингиз,
Бунча совуқ лабингиз?
Ойна билан Ойбуви
Ўйнади "буви-буви".

АРЧА

Чизиб кўм-кўк
Арчани,
Қойил қилдим
Барчани.

Сурати
Қизиқ экан,
Тўп-тўғри
Чизик экан.

Шоҳ — чизик,
Бутқоқ — чизик,
Ҳаттоки,
Япроқ — чизик.

Расм солиш —
Қийин иш.
Осопи —
Арча чизил.

Бўёқ-мўёқ
Керакмас.
Қалам, чизғич
Бўлса бас.

ПАРИШОНХОТИР РАССОМ

Роса келди аламин,
Қайда қолди қаламим?
Боғина кўргандим,
Кўз олдимда турганди.
Миямга урди дарров
Олкеттанмикан биров?
Келганди дўстим Оруз,
Ойна билан Ойбуви
Кириб расм солганди,

"ГУЛИСТОН"

2015 йил, 4-сон

Журналнинг мустақиллигимизнинг 24 йил-лигига бағишланган ушбу сонда мамлакатим-изнинг истиқлол йилларида маънавият, ма-даният соҳаларида қўлга киритган ютуқлари акс этган. "Маънавий юксалиш йўлида" сар-лавҳали мақолада, шунингдек, Ўзбекистон халқ устаси Асрор Муҳ-торовнинг дил сўзлари, Ўзбекистон халқ бағишис Хушвақт Мардонку-лов, оғир атлетика бўйича жаҳон ва Осиё чемпиони Руслан Нуриддинов, 2014 йилги Параолимп ўйинлари голиби Шариф Халиловларнинг кўнгил кечинмалари "Мустақиллик менинг тақдиримда" сарлавҳаси ости-да ёритилган.

"Едном" рукнида Чўлпон, Боту, Элбек, Усмон Носир сингари атоқ-ли шоирларнинг шеърлари жой ол-

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзилмиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93
Электрон манзилмиз: info@uzas.uz, uzas@mc.uz

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86 Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42 Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Беш

муҳаррир

Сирожиiddин

САЙИД

Тахририятга келган қўлёзмалар таҳсил этилмайди ва муаллифларга қайтариб берилмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ

Навбатчи муҳаррир — Азиз ИМОМОВ

Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ЎЗБЕКИСТОН» нашриёт-матбаа

ижодий уйи босмахонаси.

Босмахона манзили: Навоий кўчаси, 30-уй

Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 16.25

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам

билан рўyxатга олинган. Адаби — 4222 Буюртма S — 4002. Ҳажми — 3 босма табақ А-2.

Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 6

ЖУМА КУНАЛРИ

ЧИҚАДИ.

СОТЎЗДА НАРХИ

ЭРКИН.

ISSN 2181-614X

9 772181 614000

9 772181 614000